

СУЧАСНА УКРАЇНА

Орган української визвольної думки

Рік IV.

Мюнхен, 18. 7. 1954

Ч. 14 (91)

Закопана річка

Мала лівобічна притока Дністра, що навіть географічно не ділить Подільський край на дві рівні частини і значення якої мінімальне, відіграла в політичній історії України за останні два сторіччя видатнішу роль, ніж будь-яка інша річка на споконвічній території українського народу. Збруч став в 1772 г. у наслідок якоїсь дивної примхи австрійсько-російської дипломатії «рікою призначення» України, штучним кордоном на живому тілі народу.

З дипломатичної примхи чужих імператорських дипломатів народжувався комплекс політичного думання, залишки якого в тій чи тій формі культивуються ще, на жаль, в деяких колах еміграції, по старій звичці проховуються в публіцистику і деколи стають навіть вихідною базою для трагікомічних дискусій. Незначну Дністрову притоку ще дехто з емігрантів позавчорашнього лумання хоче висунути до ролі якоїсь «історичної приреченості», чи «пробного каменя» для класифікації патріотизму і «справжності» українства.

Але роль і значення цієї політичної річки фактично і формально вже закінчена. «Збруч» насправді відійшов до історії і став найзвичайнішим географічним поняттям України як сотні інших річок нашої землі. Збручанського комплексу серед народних мас України, до речі, ніколи й не було; нині його в Україні взагалі немає. Цей комплекс залишився вже тільки тупою зброєю для імперіалістичних ворогів українського визволення: одні мріють на лондонських бруксах про Збруч як східний кордон своєї Речі Посполитої, другі в приємних емігрантських закомарках ділять ще українців на поцей — і потойбічних від Збруча.

«Політична річка» Збруч однак в Україні «закопана»!

Коли ми нині присвячуємо цій справі наші думки, то робимо це передусім тому, щоб показати, як за одне покоління, тобто за 35 років, змінилася ситуація на користь соборної України. Тоді з приводу відступу одної з українських армій поза лінію малої, хоч і донедавна ще прикордонної, річки складалися тужливо-трагедійні, серцеразривні воляцькі пісні, не зважаючи на те, що два корпуси цієї армії, об'єднані з іншими українськими військовими з'єднаннями в одну збройну силу соборної України, переможно маршували вперед у напрямі столиці, щоб визволити її з рук окупанта, ще безбачливого ворога української державності.

Це дуже вимовне для тодішньої доби, що епопея Галицької армії після її переходу 16-18 липня 1919 р. через Збруч залишила після себе «Ой, та зажурились стрільці січові, як Збруч-річку проходили...» пісню, яку в двох незначних варіантах співали ще впродовж багатьох років по обох боках цієї «історично приреченої річки». Але в музичній творчості скоморохів 45-тисячної Галицької армії не знайти відгомону переможного вмаршування в столицю. Кажуть учасники серпневого походу на Київ, що галицьке воляцтво, побачивши золоті верхи копули столиці України, зворушене до глибини душі впало на коліна. Це була реакція народних мас у мундиріх і під зброєю. Але для провідних кадрів західних областей України соборність земель була тоді ще тільки декларативною політичною програмою, а Збруч — психологічним кордоном п'ємонтської вузької батьківщини.

Під час другої світової війни серед революційного покоління, на плечах якого спочила вся визвольна боротьба українського народу, фактично не було вже сліду т. зв. збручанського комплексу. Післявоєнні роки також і формально запечатали цей стан.

Збруч повернувся до значення географічного поняття.

В. П. С.

Москва далі прикручує своїх сателітів

Перелік і аналіз подій, що відбулися в минулому півріччі 1954 р. поза межами СРСР, але в сфері його впливів, тобто в країнах його сателітів, вказують, що важкий господарський стан — це хвороба не тільки самого СРСР.

До таких подій треба зарахувати передусім партійні з'їзди в Болгарії, Польщі й Чехо-Словаччині, на яких розгорнуто всю проблематику цих сателітних держав в аспектах внутрішньої і зовнішньої політики.

Різноманітність у підході до справ тих самих і лябрінт стежок, що мали б допровадити до остаточної мети — закріплення влади компартій і повної соціалізації господарського життя — випливають із специфічних локальних умов: з накопичення й гостроти протиріч, з напруженості внутрішньо-політичної й господарської ситуації.

Зовнішньо-політична проблематика, порушувана на з'їздах і позбавлена будь-якого практичного значення, зводилася до пропагандивних фраз і менше чи більше гострих нападів на адресу західних держав. З погляду інтересів даних країн їх нічим не можна виправдати, і вони були аранжованими Москвою потягненнями відповідно до вимог, стратегії й тактики в холодній і психологічній війні.

Новий курс

В останніх днях лютого і перших днях березня відбувся в Софії 6-тий з'їзд КП Болгарії. Він цікавий зокрема тим, що являв собою перший з'їзд компартії в сателітних країнах, який відбувся після смерті Сталіна, тобто в часі чітко нез'ясованого курсу політики СРСР, в час небезпідставних надій на новий НЕП. Саме такі надії будув в сателітних країнах новий курс у питаннях аграрної політики, введений влітку минулого року в Угорщині.

Рішення угорського уряду і гостра пресова кампанія, повна питомі більшовицькій системі нищівної критики доцьогочасної політики в аграрному питанні, вказують на те, що новий курс диктовано з Москви, і його розцінювано в сателітних країнах як ластівку кращого майбутнього, як передвісник нового НЕП-у.

Гострій критиці піддано надмірну індустріалізацію країни і рівночасне занедбання сільського господарства. Уряд виходив із фальшивого założення, що сільське господарство, оперте на дрібній власності, не буде спроможне вживити країну й дати індустрії кращу сировину. Між соціалізованою індустрією і ненаціоналізованим селом добавчувано, мовляв, тільки протиріччя, а ніхто не пробував використати великих можливостей гармонійного поєднання обох цих компонентів. Цей невдалий підхід до справи довів до того, що, бажаючи за скорі розбудувати соціалізм, не враховано вимог самостійного селянства і його любови до власної ниви, що у висліді допровадило до зануку зацікавлення працюючого селянина в висоті й якості продукції.

Сприяння розбудові вільного ринку для аграрних продуктів мало б забезпечити приватні інтереси селянина, розбудити в нім охоту до праці і тим самим підвищити життєвий рівень робітничої класи.

Розвіяні надії

Конфлікт між комуністичною догмою й практикою, що зарисувався в Угорщині, показався на болгарському партійному з'їзді тільки тактичним маневром, застосованим лише в цій країні.

Головними завданнями партії в галузі внутрішньої політики, накресленими в доповіді першого секретаря ЦК КП Болгарії, Червенкова, є дальший розвиток важкої промисловості і збільшення виробництва засобів споживання, а якщо мова про аграрне питання, то основною вимогою в цій ділянці є «всіма силами дальше зміцнювати трудові землеробські кооперативні господарства, державні зе-

млеробські господарства і МТС-и...» Вітер угорського НЕП-у над Болгарією не повівся.

Щоб розвіяти ілюзії щодо полегшення режиму, які могли зродитися у зв'язку з звільненням з тюрем великої кількості політичних в'язнів, Червенков у своїй доповіді заповів загострення «тривалої й запеклої боротьби» з внутрішнім ворогом, бо «в умовах перехідного періоду від капіталізму до соціалізму чим більше міцніє соціалістична система, чим більше звужується база капіталістичних елементів і наближається їх кінець, тим більш запеклим і очайдушним стає їх опір».

При обговоренні зовнішньо-політичної проблематики була підкреслена потреба продовжувати зусилля, спрямовані до нормалізації взаємин з сусідніми капіталістичними країнами.

На софійському з'їзді поставлено програму, що з меншими чи більшими відхиленнями — враховуючи місцеві особливості проблематики й вимги пропаганди була стандартною і для наступних з'їздів у Варшаві й Празі.

Спільним пунктом програм усіх трьох з'їздів була зміна партійних статутів по лінії сталінського розуміння т. зв. «демократичного централізму», тобто введення наказодавства в партійних інстанціях згоди і чіткого окреслення обов'язків членів партії, згідно з статутом КП СРСР.

Хрущов у Варшаві

За кілька днів пізніше, в першій половині березня відбувся подібний з'їзд у Варшаві, тобто другий з'їзд Польської об'єднаної робітничої партії, яка виконує функції комуністичної партії Польщі.

Факт, що в характері голови делегації КП СРСР побув до Варшави сам Хрущов (в Софії був Поселов), а також проблематика цього з'їзду і спроба її полагодження, вказують на те, що Москва має з Польщею куди більші клопоти, ніж з Болгарією.

Важливою подією на цьому з'їзді була доповідь Хрущова, який багато часу присвятив спробі фальшувати історичний факт відвічної ворожнечі між Польщею й Росією і намагання підривити її «відвічною дружбаю й боротьбою за спільні інтереси».

Логічним висновком з його аргументації в цьому питанні могла б бути пропозиція відсвяткувати в майбутньому 200-річчя розподілів Польщі, — і вона не була б слабше обгрунтована, ніж святкування 300-річчя переяславського договору, про яке згадав Хрущов.

При обговоренні зовнішньо-політичного становища доцьогочасної голови партії і прем'єр Берут заатакував США.

Особливої уваги надано на цьому з'їзді господарським питанням. Партія, що до цього часу за советськими директивами безоглядно проводила індустріалізацію країни і колективізацію села, стала перше кончебно змінити курс і шукати способів для піднесення спадаючого життєвого рівня.

Завдання шестирічного господарського плану, у висліді повного заламання сільського господарства, не могли бути здійснені.

Доповідачі пробували знаходити плани негайної допомоги сільському господарству в розбудові легкої індустрії, в збільшенні продукції товарів ширшого вжитку, в поширенні сировинних баз, раціоналізації процесу продукції, збудженні зацікавлення в несклективізованих селян (які дотепер ще в більшості), у підвищенні продукції.

Дотеперішній примус у здійснюванні колективізації мають заступити ідеологічна офензива й виховні методи. При цьому далі поширюються, зокрема на селі, гасла класової боротьби і продовжуються атаки на «націоналістично-опортуністичні й зрадницькі елементи».

Такою тактичною половинчастих концевій і нагінок мала б бути осягнута мета

Ціна 50 н. пф.

UKRAINE TODAY
Ukraine von heute
Ukraine d'aujourd'hui

Adresse: «Sučasna Ukrajina»
München 2
Karlsplatz 8/III (Telefon: 56-667)
WESTERN GERMANY
Herausgeber: Wolodymyr Stachiw

Druck: „Logos“,
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

— збереження советського панування в Польщі.

В Празі

В першій половині червня відбувся в Празі X з'їзд комуністичної партії Чехо-Словаччини.

Формально беручи, в осередок програми була поставлена звітна доповідь першого секретаря ЦК КПЧ Антона Новотоного.

Багато місця в його доповіді приділено було зовнішньо-політичному питанню, при чому підкреслювався великий вклад Чехо-Словаччини в справу «забезпечення світового миру». Атаки супроти «американського імперіалізму» і підкреслювання нерозривності зв'язків з СРСР, «захисником прав на незалежність усіх народів», належать уже до шаблонних вигуків при обговорюванні цього питання.

Дальша частина доповіді, присвячена станові і здобуткам у ділянці народного господарства, була побудована за советським зразком, отже оперта на жоніюванні цифрами, виведеними здебільшого в дібраних процентах і співвідношеннях, щоб таким способом прикрити дійсність.

За час минулої п'ятирічки соціалізація цілком охопила всі сектори народного господарства, за винятком хліборобського. До цього часу село сколективізоване на 43%, і Новотний запевняє, що партія «не перестане запалювати серця й думки працюючих селян» і буде на основі добровільного принципу далі приєднувати їх до сільської кооперації — «в їхніх особистих інтересах, в ім'я кращого, радісного й заможного життя села».

Директиви в привітальній формі

Але найважливішою подією на пражському з'їзді була не суха доповідь Новотоного, а виступ першого секретаря ЦК КПСС Хрущова, що побув до Праги на чолі советської делегації, в склад якої, як другий з ряду, ввійшов теж секретар ЦК КПУ Назаренко.

В своїй привітальній промові Хрущов не обмежився до фраз, але в дуже чіткій формі накреслив напрямні господарської політики для комуністичної партії Чехо-Словаччини.

Якщо йдеться про сільське господарство, то він не тільки підкреслив, що дальша колективізація мусить відбуватися на засаді добровільного приступлення, але вимагав фінансової й технічної допомоги тим селянам, що сьогодні ще залишилися поза колгоспною системою.

В незвичайно гострій, від смерті Сталіна ще не вживаний формі Хрущов заатакував США, що за його словами перетворюються в поліційну, фашистську державу і розпалюють воєнну гістерію.

Він нагадав чехам про «ганябну мюнхенську зраду» Заходу з 1938 р. і тодішню готовість СРСР виконати свої зобов'язання супроти Чехо-Словаччини, що однак, з незалежних від СРСР причин, не могло бути здійснене.

В дальшому ході з'їзду цікаву заяву склав міністер оборони Чепічка.

Впродовж останньої п'ятирічки, що закінчилася в минулому році, в Чехо-Словаччині розбудовано могутню воєнну індустрію. Сьогодні, м. ін., продукуються танки, реактивні літаки і модерне знаряддя зв'язку.

«Мало є країн у світі, — говорив Чепічка, — які були б спроможні продукувати цю скомпліквану модерну зброю. І напевно не буде чванькуватістю, коли ми ствердимо, що наша зброя і бойова техніка набагато перевищує зброю й техніку капіталістичних армій».

Варто нагадати п. Чепічці, що зброя й техніка чехо-словацької армії перед останньою світовою війною теж набагато перевищувала зброю й техніку «капіталістичних» і «некапіталістичних» армій...

Б. І.

3 ЗАЛІ ЗАСІДАНЬ КОМІТЕТУ КЕРСТЕНА

Свідчення про агресію російських більшовиків в Україні

ПРАВДА ПРО УКРАЇНУ ЗНАХОДИТЬ ОФІЦІЙНЕ СЛУХАННЯ КОМІТЕТУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПАЛАТИ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ

Коли говорити про успіхи української зовнішньо-політичної дії за останні декілька років після вступу на еміграції, зокрема на відтинку американським, треба в першу чергу зачислити до них саме закінчені в Мюнхені свідчення українці про большевицьку агресію в Україні і українську визвольну боротьбу, що були складені перед Комітетом американської палати репрезентантів для дослідження большевицької агресії.

Хоч в останні роки, а властиво місяці, зацікавлення українською справою в США помітно зросло і ми мали змогу занотовувати щораз нові прояви об'єктивного підходу до нашої справи, все ж у переважній більшості випадків йшлося про виступ поодиноких, хай і визначних, діячів американської політики, що своїм характером не відбигали від не обов'язуючих, суто приватних заяв, святково-маніфестаційних звернень тощо. Натомість була повна мовчанка офіційних кіл. Дотепер жодна офіційна американська політична інституція не розглядала української

справи, яку ми називали «українською проблемою». Дію органів виконавчої влади.

З українського погляду найважливішим є факт, що комітет офіційно зайнявся розгляданням українського питання в аспекті політично-державній, що зробив це публічно і що зміст українських державних справ стане частиною праці комітету і згодом буде ним опублікований як його офіційне визнання. Таким чином українська справа була введена в практику офіційної політичної дискусії американського конгресу, вступ до якої був дотепер для неї дуже щільно закритий.

Слід відмітити, що комітет складався з представників «бох п'ятих партій палати репрезентантів, а саме — з 3 республіканських і 4 демократичних конгресменів. Порівняно з т. зв. «Балтійським комітетом» — спеціальним теперішнього комітету Керстена, його склад був доповнений двома новими конгресменами, зокрема знавцем українських справ і великим прихильником української визвольної боротьби, — конгресменом М. А. Фігенем.

і респектували свій діловий комітет. Така постанова українців знайшла дуже позитивне сприйняття з американського боку, українці були ставлені за взір іншим національностям, які, на жаль, не всі спромоглися в обличчі конкретного завдання перемотати свої міжпартійні порахунки. Не хотючи додавати до бочки меду ложку дьогтю, яка, до речі, назовні ні трохи не затруїла повітря і тільки коштувала нервів президії ділового комітету, обмежимося лише заувагом, що неповажні спроби хоробливо-амбітних ловчих почестей, яких гнала до деструктивної роботи якась невідома сила, не увінчалися найменшим успіхом і у відповідний спосіб були потрактовані також американцями. Але цей виняток тільки ще чіткіше зарисував силует української політичної презентації і ділового комітету.

ПІДГОТОВЧІ ПРАЦІ

«Український діловий комітет» був поставлений перед дуже відповідальним і обмежене часом завданням. Треба було на протязі трьох тижнів підготувати свідчення кількох десятків українців, розкинутих по території Німеччини, а то й Європи, перекласти їх на англійську мову і відповідно оформити зовнішньо.

Треба відмітити, що для переведення цього завдання американці поставили до диспозиції ділового комітету всі технічні засоби, до приміщення в американському консульстві включно. Зорганізоване діловим комітетом бюро з місяця приступило до праці і в 15-годинний щоденний праці на протязі трьох тижнів зуміло підготувати справді великий документальний матеріал. Крім персональних свідчень 11 українських осіб, було виготовлено і передано комітету Керстена 54 письмові свідчення. Деякі з них мають понад 20 сторінок друку; це переважно дуже ґрунтовні елаборати українських науковців і політиків на різні теми большевицької агресії в Україні і української визвольної боротьби останніх десятиліть. 20 свідчень було записано перед американським нотарем консульству, які набрали в цей спосіб важності зізнань перед комітетом. Вони як і інші зізнання, що будуть записані в консульстві, вийдуть до офіційного видання праці комітету Керстена.

ЗІЗНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СВИДКІВ

Коли ж Керстена відбув під час мюнхенської сесії, яка тривала від 23 червня по 1 липня 1954 р. вісім повноденних публічних засідань і одне засідання при закритих дверях, т. зв. «екзекютив сесія». Вони відбулися у великій залі американського консульства в Мюнхені і притягли велику кількість слухачів. Деякі свідчення були фільмовані і брали на телевізю, а встановлені мікрофони

В свідченнях були порушені такі питання:

1) масові вбивства, вчинені російськими більшовиками у Вінниці, як засіб придушення українського національного спротиву. 2) штучний голод в Україні 1932-33 рр., 3) політичне значення большевицьких святкувань переяславського договору. 4) нищення Москвою української державности в 1919-1921 рр., 5) український визвольний рух і дії збройного підпілля.

Українські зізнання почалися 30 червня 1954 р. свідченнями про масове замордування большевиками українців у Вінниці; ці свідчення склав ред. **Зенон Пеленський**. Свідок був присутній при розкопуванні вінницьких масових могил

Свідчить інж. Ф. Пігіда

у липні 1943 р. і зробив тоді ряд зняток, які були предклядені комітету. Як свідчення ред. Пеленського, так і численний документальний матеріал у вигляді фот і офіційних документів німецької комісії відтворили перед комітетом жахливу картину большевицького геноциду над українським населенням і дуже чітко змалювали політичне тло цих масових мордувань, головним завданням яких було фізично знищити спротив українського народу большевицькій владі і його змагання до національної волі.

Свідчення Пеленського були доповнені зізнаннями свідків **п. Павленка**, **Журливого** і **Руденка**, які були або жителями Вінниці, або шукали серед помордованих у Вінниці за своїми близькими. Вони дали ряд детальних описів большевицького злочину у Вінниці. Свідки Павленко і Руденко зізнавали про розпізнання поміж трупками своїх рідних і приятелів, які були в 1937-38 рр. арештовані НКВД і про яких воно повідомило, що вони заслані в Сибір з десятилітньою заборонною листуватися.

Дуже добре опрацюваними і підтвердженими даними з совєтських статистик були свідчення про штучний голод в Україні в 1932-33 рр., які склав інж. **Фелір Пігіда**. Цими незаперечними даними Ф. Пігіда довів штучне викликання російськими большевиками голоду в Україні і повністю обґрунтував перед комітетом Керстена українську тезу про застосування голоду в Україні як засобу фізичного винищення українського народу.

Зізнання Пігіда справили велике враження на членів комітету, чому дав вислів конгресмен Фіген у своєму заключному слові.

«Я хотів би ствердити, — сказав Фіген — що свідчення, які ми мали змогу почути від свідків, що на власній шкпі переносили тортури комуністичної агресії, переказали мені ще більше, що політика, яку заступав колишній дипломат державного департаменту Джордж Кеннан, є не тільки з погляду моралі цілком збанкрутованою, але що вона являє собою чистої води засіб для знищення вільного світу і для поширення і запанування російського комунізму. Ви можете запевнити український народ і всі народи за залізною завісою, що наш комітет буде робити все можливе, щоб повести політику, сперту на моралі і політичних принципах так, щоб світ міг знову стати вільним і щоб поневолених російським комунізмом народи дістали змогу бути незалежними націями на засаді самовизначення народів».

Потраєсаними були зізнання, що слідували по генеральних свідченнях про голод Пігіда. Перед комітетом прийшло чотири українські свідки — **п. Г. п. Аляна Кравченко**, **п. Платон Дерев'яко**, **п. Іван Татарський**, — які описом власних переживань під час голоду доповнили дантєйську картину великої української трагедії, причинені лютоненависьницьким імперіалізмом російських большевиків. Під присягою зізнавав літній селя-

Свідчення о. д-ра І. Грип'юха
Праворуч сидять конгресмени: М. Фіген, Ч. Керстен, Ф. Бонін

хібащо за замкненими дверима, не була розглядана компетентними органами. Бо навіть вношення до протоколів конгресу промов прихильно до України і її визвольної боротьби наставлених конгресменів чи акція в справі нав'язання дипломатичних стосунків США з Українською Республікою, хоч як позитивні в своїй суті, належали до категорії ініціатив прихильників української справи в конгресі чи в сенаті і губилися в лабіринті парламентарних підкомісії.

Разглядом українського питання, так би мовити „ex officio“, зайнявся вперше комітет Керстена, і то в площині суто політично-державницькій, послуговуючись публічними зізнаннями українських свідків.

Щоб повністю зрозуміти значення цієї політичної події і щоб ані не недоцінювати, ані не перецінювати її, дозволимо собі доповнити вже подані назви в ч. 12/89 нашої газети від 20. 6. 1954 р. інформації про комітет Керстена, розповісти про проведену ним роботу і про його позицію і значення в американській палаті репрезентантів.

ВПЕРШЕ ВІД 29 РОКІВ.

Як інформували нас члени комітету Керстена, одностороннім рішенням палати репрезентантів був покликаний до життя «Комітет для дослідження большевицької агресії» в сателітичних державах і в країнах неросійських народів ССРСР. Як нас інформували, вже сама ця обставина має в складній машині американського парламентаризму вимовне значення і дозволяє припускати, що в подібний спосіб, як покликано до життя згаданий комітет, будуть теж потрактовані його евентуальні висновки чи пропозиції. Також і уповноваження, що їх дістав комітет від американської палати репрезентантів, були окресловані як дуже широкі й далекосяжні. Комітет може надавати наглі внески, що можуть стати причиною зміни офіційної лінії американської політики, в даному випадку політики поборовання большевицької агресії. В деяких випадках пропозиції комі-

СПІЛЬНА УКРАЇНСЬКА ДІЯ

В перше від довгих років українська політика на еміграції здобулася не тільки на спільну маніфестацію, спільний фронт, але й на успішну спільну дію. Бо коли з кінцем травня 1954 р. підготувача комісія комітету Керстена в особі **п. Мек Тайга** і **О'Коннора** звернулася до української сторони з проханням допомогти працям комітету, негайно була скликана українська міжпартійна нарада, на якій речники 11 існуючих українських політичних організацій висловилися за спільну дію і створили 3 червня 1954 р. спільний діловий комітет. Цим одностороннім рішенням української політичної середовища чітко продемонстрували свою політичну зрілість і дали доказ, що в обличчі загальноукраїнських справ вони вміють відсунути набік внутрішні розходження і приступити до спільної дії. Вибраний на міжпартійній нараді діловий комітет очолив як голова **ред. Зенон Пеленський**, заст. голови став **інж. Дмитро Андрієвський**, а членами комітету — **ред. М. Воскобійник**, **д-р В. Строніцький**, **полк. А. Кмета**, **проф. В. Дубровський**, **ред. І. Майстренко**, **інж. В. Діберт** і **проф. Е. Голівський**. На ділового секретаря комітету покликано **д-ра Л. Ортинського**.

Треба ствердити, що за весь час праці «Українського ділового комітету» всі українські політичні середовища, принаймі назовні, перед американським комітетом, зберігали повну лояльність

Керстен (праворуч) записує ред. **Зенона Пеленського**

радіо «Голос Америки» і радіо «Вільна Європа» набували на стрічку всі зізнання свідків. Численно заступлені кореспонденти американських, німецьких і інших чужинських пресових агенств і більш газет пильно слідували за ходом зізнань, робили з деякими свідками інтерв'ю і дбали про заповнювання сторінок своїх газет репортажами з залі засідань.

Зізнаннями українських свідків були присвячені майже повні два дні; іншим національним групам було присвячено теж доволі багато часу. Тоді як свідчення угорців, поляків (у Мюнхені, в Лондоні — інакше), словаків і чехів мали радше характер свідчень про большевицькі звірства і злочини проти елементарних засад гуманности, — українські зізнання ціхувала абсолютна їх політичність, вони були раг excellence політичними свідченнями, чому допомагали ще й часті запити поодиноких конгресменів, що йшли саме в цій площині.

нин Дерев'янку, походженням з українсько-російського пограниччя, що тоді, коли масово вмидали голодною смертю українці, коли двоє його власних дітей на його очах навки закрили очі, а він сам лежав спухлий, тут же, поруч, на російській території ніхто й не чув про голод. Що в той самий час, коли спеціальні валки день-у-день десятками вивозили мерців на кладовище, коли траплялися навіть випадки канібалізму, українські церкви, перетворені більшовиками на зсипні пункти, були повні збіжжя і раз-у-раз відходили з голодної України на Московщину повні пшениці поїзди...

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ з аспекту руйнування її російським більшовизмом в 1917—21 рр., безперервна боротьба українського народу за власну національну державу у формі українського визвольного руху, очоленого в Україні УГВР, і спроби більшовиків з тактичних міркувань з'єднати собі симпатії хоч частини українського населення рядом концесій навіть політичної природи, — такі були основні теми, що їх висвітлювали свідки: пп. д-р Микола Ковалевський, о. д-р Іван Гриньох і ред. З'єднаний Пеленський.

Великий політичний свідок до більшовицьких святкувань в Україні з приводу перебігів українського договору дав в усних свідченнях і в величезному меморандумі ред. Пеленський. Повні публіцистичної блискучості і гострої політичної думки, сперті на величезним доказовим матеріалом з найновіших відомих подій, зізнання свідка викликали велике зацікавлення всіх членів комітету, що в свою чергу висловлювали свос обурення з існуючої політичної настанови американської політики щодо боротьби з більшовицькою агресією, а зокрема щодо українського та інших неросійських народів і їх визвольної боротьби. На окрему увагу заступовують виступи конгресменів Фігена, Бесбі, Махровича і Гіллінгса. В дуже гострих словах Фіген засудив г. зв. політику «контейнменту» Д. Кеннана, називаючи її

«прикладом зрадницької поведінки відносно миру і свободи світу, бо вона не визнає права на національну піднесеність народів і на їх здорові націоналістичні аспірації».

Присмне враження справили на українських слухачів кількакратні заяви конгресмена Тадеуша Махровича. Вони відзначались добрим розумінням справи і повним симпатією ставленням до українських визвольних змагань. Закінчуючи свої заяви, конгресмен Махрович просив ред. Пеленського дозволити йому включити до протоколу один з уступів з його меморандуму такого змісту:

«Якщо більшовизм і російський імперіалізм не буде знищений, він продовжуватиме свій переможний марш, в чому не спинить його і широкий Атлантичний океан, а Вінниці будуть перенесені до США. Остатяється один вихід — ніякі маневрування з більшовизмом, гнилі компроміси і дипломатія, але боротьба, чесна і завзята боротьба, аж доки не буде стертою ганьба Вінниці, а небезпека нових Вінниць раз і назавжди буде зліквідована».

Вказуючи на більшовицьку пенетрацію в Гватемалі, конгресмен Гіллінгс, який при тижні тому мав змогу з рамени комітету Керстена студіювати тамашні відомості, дав вислів надії, що поразка прокомуністичного уряду в Гватемалі може започаткувати новий період у поборюванні більшовизму, більше активний і успішний.

«Не може бути ніякої співпраці з кремлівським гангстером», — заявив старенький конгресмен Бесбі, який питав свідка про доцільність зривання дипломатичних зв'язків з більшовицьким блоком.

«ОСКАРЖУЮ МОЛОТОВА-СКРЯБІНА В НАРОДОВБИВСТВІ»

говорив схвильованим голосом коронний свідок на обставину нищення російськими більшовиками відродженої української держави, колишній міністер земельних справ уряду УНР, д-р Микола Ковалевський, що під час української революції 1917 р. був головою Української Селянської Спілки — найбільшої тоді станова-політичної організації.

Микола Ковалевський дав точний перегляд більшовицької агресії на українську державу, спираючись свої свідчення на ряд оригінальних документів тієї доби. Зокрема свідок вказав на факт створення в Москві т. зв. «Комуністичної Партії (більшовиків) України» і на криваве урядування її першого секретаря в Україні, теперішнього міністра закордонних справ СРСР — Вячеслава М. Скрябіна-Молотова. Йому закинув свідок масове винищення українських сіл артилерійським обстрілом і організування в Харкові перших показових проце-

сів, у наслідок яких були розстріляні сотні патріотичних українців, в тому числі і члени уряду УНР.

В ході зізнань д-ра Ковалевського було висвітлене постановлення української держави, а факт її визнання де юре і де факто цілим рядом європейських держав був удокументований копіями оригінальних грамот тих часів. З особливою деталістю були з'ясовані методи тодішньої більшовицької агресії. Визнавши спершу незалежність України, за два тижні згодом Ленін уже поставив українському уряду ультиматум. Рівночасно на Київ посунули більшовицькі з'єднання Муравйова.

Відповідаючи на питання голови комітету, конгресмена Керстена, «чи думає свідок, що по знищенні більшовиками української державності український народ ще й далі змагає до незалежності», — Ковалевський дав перегляд безперервної боротьби українського народу,

Зізнає д-р М. Ковалевський

яка до 1930 року проявлялася в збройних повстаннях, а згодом набрала різних форм спротиву.

ОРГАНІЗОВАНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ

Політичним завершенням українських свідчень були зізнання голови Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради о. д-ра Івана Гриньоха про політичну мету і дію очолюваного УГВР сучасного визвольного організованого руху в Україні.

Накресливши коротко його генезу, свідок переповів про дії УПА під час німецької, а згодом більшовицької окупації. Складаючи свідчення про політичну програму, о. д-р Гриньох відмітив колючість ясного і позитивного формування програми, яка тільки в такому вигляді спроможна мобілізувати маси українського народу до боротьби з російським більшовизмом. На підтвердження своїх зізнань про наявність і дію організованого українського підпілля свідком були предкладені численні документи політичних і літературних публікацій, друкованих і розповсюджуваних в Україні, яких тільки за час від 1949 до 1951 р. появилася 150.

Велике зацікавлення серед конгресменів викликало ствердження о. Гриньоха

про те, що писаний в підпіллі в серпні 1950 р. і адресований до американського державного департаменту лист визначеного діяча українського підпілля, майора УПА Полтави, хоч і був доставлений до Вашингтону, все ж, по сьогоднішній день, не тільки не був взятий до уваги при висиланні української програми в Україну, але навіть не дочекався відповіді. На бажанні конгресмена Бесбі предкладений лист був втягнений до протоколу комітету.

Відповідаючи на питання конгресмена Фігена, чи нав'язання Сполученими Штатами дипломатичних стосунків з Україною може дати українському народові, УПА і українському підпіллю моральну і політичну підтримку, — о. д-р Гриньох відповів: «Хоча сучасні представники України в Організації Об'єднаних Націй і т. зв. уряд України не є справжніми представниками українського народу, з моральної точки погляду факт визнання суверенності українського народу Заходом, навіть при наявності теперішнього поневолення чужим агресором, буде правильним і завжди зостанеться позитивним».

ОСЯГНЕНО УСПІХ

Ще передчасно робити будь-які підсумки опитів, щойно проведених комітетом Керстена. Тим не менше треба об'єктивно ствердити, що нагода, яку дістали українці у формі можливості поінформувати про українську політичну проблему, була використана ними повністю і добре. Нам відомо, що як українські свідчення, так і вся постава українських представників залишила в конгресменів серйозне враження і збільшила їхнє переконання в слушності української справи.

Нам теж відомо, що випробувані приятелі української визвольної боротьби серед конгресменів і штабу Керстена залишали Мюнхен ще сильніше скріплені в своїм дотеперішнім переконанні про слушність української політичної концепції. Треба сподіватися, що й серед решти конгресменів ми з'єднали собі симпатиків і збільшили таким чином число тих американських політиків, що від років у сенаті чи палаті репрезентантів заступали концепцію політики визволення, а зокрема визволення української держави.

Не перебільшуючи, але й не применшуючи, можемо твердити, що українська зовнішня політика, завдяки героїчній і жертвенній визвольній боротьбі всього українського народу і його організованого підпілля в Україні, як і завдяки наполегливій зовнішньо-політичній праці всіх українських патріотів на еміграції, збагатилася на поважний успіх. Зроблено ще один великий крок вперед у промощуванні шляху для повного визнання Заходом, а головню США, суверенності українського народу його визвольних змагань і права на вже існуючу державу, що перебуває ще під окупацією російсько-більшовицького агресора.

Л. О. Ортинський

СССР перед жнивами

Ще не було такого випадку, щоб совєтський уряд і партія визнали, що в чомусь зазнали поразки і в зв'язку з цим переходять на новий курс. Засада непомилковості керівництва партії вимагає у випадках провалів шукати винних у нижчих ланках апарату: від колгоспів до обкомів, а в ЦК вже ві. Навіть коли Хрущов у вересні минулого року на пленумі ЦК КПСС з числами в руках довів, що колгоспне сільське господарство фактично виділо протягом усього свого існування і впало значно нижче по ряду галузей від неспівного періоду і періоду до першої світової війни, і тоді він починав із твердження про непомилкову правильність усієї попередньої аграрної політики СССР. На тому пленумі були прийняті такі, здавалось, досконалі постанови, які гарантували повнотою дальші успіхи в розвитку сільського господарства.

Однак скоро виявилось, що тих рецептів не вистачає, і довелося раз за разом доповнювати їх новими не менш досконалими постановами. І за кожним разом виходило, що лінія правильна, а толку нема. Це давало нам підставу припускати, що на колгоспній основі, при цілковитому бракові індивідуального зацікавлення, усі досконалі постанови наперед засуджені на невдачу, навіть якби й поставити по одному наглядачеві над кожним колгоспником.

Сьогодні СССР стоїть безпосередньо перед жнивами, і с це одна, здається, четверта після вересня минулого року постанови пленуму ЦК про сільське господарство, яка займає в «Правді» від 27 червня майже чотири сторінки. Починається вона з досягнень:

«Здійснювані комуністичною партією і совєтським урядом заходи для дальшого могутнього піднесення усіх галузей соціалістичного сільського господарства і збільшення виробництва товарів широкого вжитку дістали всенародне схвалення і викликали могутнє трудове піднесення серед робітників, колгоспного селянства й інтелігенції...»

«Проведена партією й урядом велика праця по дальшому зміцненню сільського господарства колгоспам, МТС і радгоспам більш організовано провести весняну сівбу...»

«Пленум ЦК КПСС відзначає, що завдання по освоєнню цілих і облогових земель знайшло гарячу підтримку колгоспників, робітників МТС і радгоспів, а також міського населення і стало всенародною справою...»

Так наче б у світлі цих досягнень справа прохарчування совєтського населення нарешті забезпечена. Але безпосередньо за переліком цих досягнень іде перелік ще більшої кількості хиб. Постанова пленуму відмічає, що «міністерство сільського господарства СССР, міністерство радгоспів СССР, партійні, совєтські і сільсько-господарські органи окремих областей, країв і республік не використали всіх можливостей для кращого проведення весняних польових робіт і не забезпечили виконання державного плану сівби по окремих культурах...» Далі відзначається хибя по догляду за посівами: «... партійні, совєтські і сільсько-господарські органи деяких областей і районів не створили необхідного напруження в роботі по проведенню догляду за посівами зернових і технічних культур, картоплі, овочів і

інших культур, не контролюють якості прополку і міжрядової обробки посівів».

Тому пленум ще раз дає докладні директиви по всіх галузях сільського господарства, як доглянути й зібрати врожай. Ми пропустимо ці смішні з погляду нормального господарства вказівки, бо нащо ж говорити селянинові, що він має найкраще посіяти і доглянути посіви та без втрат зібрати врожай, наче він не зацікавлений у цьому в першу чергу сам. Але для протиприродно удержаного господарства СССР терор у вигляді нагляду за працею колгоспника життям во конечна річ, бо йому дійсно байдуже, чи добре виродить і чи буде зібране, однак не йому, а державі.

Як зацікавити все таки колгоспника, щоб він пильно працював, це питання, над яким безуспішно, наче в замкненому колі, крутиться ЦК партії і совєтський уряд від смерті Сталіна. Ім хотілося б це зробити, не порушуючи основних засад сталінської колгоспної політики. Їх вихідна позиція явню фальшива, і тому сиплюється раз за разом нові постанови, що відбивається, як горох від стіни, не даючи бажаних успіхів.

Уже в попередніх ухвалах говорилося спеціально про заходи, як зацікавити колгоспника колгоспним виробництвом. Було накреслено зменшити колгоспнику державі і дати більший заробіток колгоспником. Здається, що ті постанови не були переконливими для колгоспників, бо особливою ентузіазму в колгоспному виробництві не викликали. Є спеціальний розділ про виконання державних планів заготовок і закупу сільсько-господарських продуктів і в останній постанові. З уваги на те, що це питання є вирішальним для сільсько-господарського виробництва СССР, варто на ньому зупинитися докладніше.

Питання покращання чи дальшого видіння сільського господарства залежить тільки від того, наскільки партія і уряд підуть на поступки колгоспникові.

Уважно прочитавши спеціальний розділ постанови про хлібозадачу і хлібозакупівлю, можна свертити, що нова постаново нічого не міняє супроти попередніх постанов. Головну увагу звернуто на техніку організації приймання хліба і суворе дотримання норм.

«Пленум ЦК КПСС відзначає, — говорить в постанові, — що, не зважаючи на збільшення об'єму заготівель сільсько-господарських продуктів, потреби держави в них, наслідком систематичного зниження цін на продукти харчування і росту споживання населення, в достатніх розмірах все ще не задовольняються. Разом з тим, міністерство заготівель, міністерство сільського господарства СССР, міністерство м'ясних і молочних продуктів СССР, міністерство промисловості продовольчих товарів СССР, Центросоюз, партійні і совєтські органи багатьох областей, країв і республік незадовільно керують справою заготівель і закупів сільсько-господарських продуктів, не зробили належних висновків із практики проведення заготівель минулого року, коли в ряді районів не був виконаний державний план заготівель і закупів сільсько-господарських продуктів».

Пленум ЦК КПСС вважає конечним нагадати керівникам партійних, совєтських сільсько-господарських і заготівельних органів, що виконання державного плану заготівель зерна й інших сільсько-господарських продуктів є найважливішим обов'язком колгоспів і радгоспів».

У цьому головний сенс нової постанови, яка свідчить про те, що поступок колгоспному селянству фактично нема. Щоправда, стверджуються попередні постанови про зниження погектарних норм хлібобставок, зате цим коштом збільшується план державних закупівель нібито за підвищеними цінами, які однак реально мало різняться від заготівельних.

Пленум оптимістично свертжує: «Здійснювані партією й урядом заходи по ліквідації грубих порушень погектарного принципу обрахування обов'язкових поставок сільсько-господарських продуктів і серйозних помилок у плануванні заготівель, збільшення державних закупів сільсько-господарських продуктів за підвищеними закупівельними цінами й інші заходи матеріальної зацікавленості колгоспів і колгоспників у розвитку сільсько-господарського виробництва створили сприятливі умови для значного збільшення в поточному році розмірів заготівель і закупів сільсько-господарських продуктів і успішного їх проведення».

Сумнівно, чи цей ентузіазм поділяють колгоспники, від яких залежить, скільки хліба дістане совєтська держава. Тому можна сподіватися нових постанов з тими самими наслідками.

І. К.

ОГЛЯД ПОДІЙ В СССР

Демонстрація сили летунства

На 20 червня припало в СССР державне свято советського летунства. Цей день «колективне советське керівництво» перетворило на велику демонстрацію досягнень СССР у летунській техніці і зброї. Вже попереднього дня по всьому СССР були організовані вечірки, доповіді, бесіди для популяризації цієї справи. На Тушинському летовищі в Москві святкування почалися вже ввечері 19.6. Там виступали гуртки художньої самодіяльності заводів «Компресор», «Серп і молот», «Трехгорная мануфактура», і ін. В центральному парку культури і відпочинку ім. Горького відбулося святочне засідання, владштоване міністерством оборони СССР для тисяч активістів Москви.

Наступного дня, 20 червня, відбулася головна урочистість свята повітряної фльоти СССР: летунська парада на Тушинському летовищі. Як звичайно, трибуну зайняли члени президії ЦК КПСС, включно з Кириченком, і советські маршали Московська «Правда» і інші газети широко розписуються про те, що на цю парадну прибули великі маси народу. Парадою керував маршал авіації Жігаров. Перший літак тягнув прапор з портретами Леніна і Сталіна, а два бічні літаки — прапори авіації і летунського клубу ДОСАФ. За ними летіло 73 літаки у формі напису «слава КПСС». Вслід за ними 15 літаків пролетіло з прапорами советських республік.

Після цього пропагандивного виступу почався показ найновіших типів советського спортивного, транспортного і військового летунства і індивідуальні та групові виступи пілотів. В програму цих виступів входили також парашутний десант і десант моторизованої піхоти, скинений на землю при допомозі гелікоптерів, описам яких вся советська преса присвятила багато місця. Це звучить як погроза для тих держав, що відважилися б воювати проти СССР. Щоб ще більше це скапіталізувати, начальних штабу воевно-повітряних сил СССР ген. полк. С. І. Руденко влаштував ввечері прийняття для чужоземних військовоповітряних аташе, в якому брали участь також советські офіцери, учасники паради, що, мабуть, мали це окремо «поінформувати» про показані нові типи літаків.

Подібні паради, лише місцевого значення, відбулися майже по всіх столицях підсоветських республік, а де на це не було можливості, там влаштовано бодай виставки для популяризації досягнень советського летунства. В Києві відбулася парада лише учбових літаків. Крім того, советська преса, радіо і інші середняки советської пропаганди впродовж чотирьох-п'яти днів широко розписувалися про советське летунство, досягнення в розвитку летунської зброї, продукцію літаків і т. д.

БЮРОКРАТИЗАЦІЯ СУДІВНИЦТВА

В московських «Ізвестіях» від 4. 6. була надрукована стаття п. з. «Поправити працю народних судів», в якій начальник управління судівництва в Ростовській області Г. Протасень описує недотягнення судівництва в цій області. Ці недотягнення — це в першу чергу «бюрократизм», «формалізм і волокита». Із статті виразно видно, що советський суд головним чином зайнятий дрібними справами, зв'язаними з порушенням т. зв. охорони соціалістичної законності, і не має часу на розгляд поважних кримінальних проступків. Через те, на думку Протасеня, не можна знищити «кількості проступків і закріпити законність». Напр., директор Ростовського аптечного складу Колобова подає річно на розгляд суду сотні скарг про побиття чи понижання перевоюваних ліків, тоді як вартість таких браків найчастіше нижча, ніж десять карбованців. Це дуже характеристичний приклад штивності советської системи. Звичайно, такі знищення бувають в усіх країнах, і їх за визначеним зорю ключем списується на брак або доставця, або адресата; але в СССР, щоб не бути обвинуваченим у шкідливості чи «фамілійності», обидві сторони воліють передавати справу на розгляд судів, хоч витрати процесу перевищують часто в багато разів вартість шкоди. Подібно стоїть справа з усіма іншими брдами держави. Протасень особливо гостро критикує масове подавання до суду справ про незаплатення за мешкання, світло, воду, газ тощо, при чому часто йдеться тільки про дрібні суми. Все це переважує працю судів.

Головний закид судам полягає в тому, що вони не борються проти карних проступків. На жаль, на це поданий тільки

один приклад: суд Мартинівського району (суддя Микитиченко) ще від жовтня минулого року не покликав злочинця Коваленкова на розгляд справи. Інший такий закид — це «несправедливість» судів. Як приклад Протасень подає суддю Анастасієвського району Макаренка, який оправдав колгоспника Корнієнка, що йому здохла колгоспна конячка, звільнивши його від покриття вартості шкоди — 1900 карб. тільки тому, що «коня не передала Корнієнкові за актом» (формально).

«Правда» від 19.6 повідомляє, що «виздана сесія» (існує і тепер) верховного суду СССР у Звенигороді засудила на розстріл Пученкова за його насильство і вбивство Наталії Дороніної. В статті підкреслюється позитивність кари смерті над злочинцями, а також і та обставина, що Пученков недавно повернувся з концентраційного табору (мабуть, за амністією). Описуючи звірство Пученкова, «Правда» намагається оправдати жорстоке советське законодавство і сугерувати причину, чому не здійснена обіцяна ЦК КПСС в минулому році «амністія».

ВУГІЛЬНА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Вже від кількох років советська преса підносить алярм з приводу низької продуктивності праці шахтарів і в зв'язку з цим — великої собівартості вугілля, а також з приводу браку вугілля, головню в продажі для населення, і дорожнечі опалу. Йдеться про те, що на деяких шахтах большевикам удалося піднести продуктивність праці, і советські пляновики піднесли норми виробітку, але більшість шахт їх систематично не виконус.

Щоб «поправити» цю справу, в Сталіно скликало було «республіканську нараду працівників вугільної промисловості УССР», про яку зустрічаємо допис у «Правді» від 23. 6. На нараді брало участь 1300 учасників із Сталінської, Ворошиловградської, Кіровоградської, Черкаської, Львівської областей. Основну доповідь мав міністер новоствореного міністерства вугільної промисловості УССР. К. І. Поченков.

Як подає «Правда», учасники конференції гостро критикували недоліки комбінатів «Сталінвугілля», «Ворошиловградвугілля», «Сталіншахтбуд», «Ворошиловградшахтбуд» і «Українівуглебуд», тобто всі важливі комбінати. При цьому «Правда» популяризує міністерство вугільної промисловості УССР. Йому підлягають «сотні шахт, резерв і новобудов», п'ять інститутів проектування та наукових дослідів і 17 гірничих технікумів.

Видобування вугілля в УССР збільшено за останні три роки на 38%, а продуктивність праці піднялася за цей час на 15%.

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПЕРЕДПЛАТНИКУ!

В цьому числі газети ми зазначуємо при адресці червоною суму, яку Ви маєте виплатити на передплату до кінця цього року. Сума ця буде подана із знаком «—».

Просимо цю суму переслати на адресу нашого представника (в Німеччині — на адресу видавництва) якнайскоріше; в такий спосіб Ви будете мати заплановану згори передплату, а нам заощадите багато праці з висилкою індивідуальних пригадок.

Якщо до кінця цього року Ви маєте передплату вирівняну, при адресці ми подамо знак «0».

Якщо передплату за 1954 р. Ви маєте вирівняну і маєте вплачену ще якусь суму на 1955 р., ми її впишемо із знаком «+».

Читайте і поширюйте журнал військово-політичної думки

„До Зброї“, що його видає Місія УПА

Зміст випуску 23 (36) за червень 1954 р.:

Нерозривна єдність з народом (В десятю річницю Української Головної Визвольної Ради) — М. Богор: Стратегічне значення Криму — В. Демчук: Ракети, «четвертий рід зброї» СССР — С. Данилюк: «Національна армія» НДР — З. Бжезіньський: Партизна контрола советської армії — М. Б.: Стратегічні компоненти конфлікту Схід—Захід.

СПОМИНИ — ст. вістун УПА Левко: Кривавий епілог однієї зради — Орест: Залиски підпільника — Степан Хрив: Вістун УПА Тетяна — віст. УПА Камінний: Залізна завіса.

З НОВИН ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ: Великобританія — США.

З КНИЖОК І ПРЕСИ: Творці модерної стратегії — Плянування повітряного десанту — Повітряний десант піхотної дивізії — Роля танків у повітряному десанті — Поборювання десантів.

ЦІНА: в США і Канаді — 0,50 дол., у Великобританії — 2 шил., в Німеччині — 1 нм., в Австралії 2 шил. 6 п., у Франції — 100 ф. фр., у Бельгії — 12 б. фр.

ЗАМОВЛЯТИ:

„DO ZBROJI“, München 2, Karlsplatz 8/III, Western Germany

СОВЕТСЬКА БЮРОКРАТІЯ

В червні советська преса дала велику «боротьбу» з бюрократією, яка розвинулася «під сталінським сонцем» до небувалих розмірів і тяжкою шаралущою покриває як советський державний організм, так і людину. Самозрозуміло, що кремлівська кліка не може її ліквідувати, бо на ній спирає свою владу. Але вона намагається зробити бюрократичний апарат більш еластичним і нищити те, що вже дійшло до абсурду. З другого боку, б'ючи по низових бюрократах, уряд намагається зіпхати вину за всякі недодзвіта на цих бюрократів, щоб таким чином оправдати себе перед народом.

На тему бюрократії майже в кожній советській газеті можна знайти або статтю, або дописи з місць чи фейлетони. До речі, яких три четверті советських фейлетонів своїм вістрям скеровані якраз проти бюрократії. Доволі яскраву картину дає допис В. Бараха із Житомира п. н. «Двоє заготовляють, сім...».

З допису довідуємося, що в Житомирській області було перше 7 районних, а дванадцять міжрайонних заготовельних контор сільсько-господарської сировини. При реорганізації створено 35 контор, кожна з 5-7 урядовцями, які «керують» заготовлею. Як пише Бараха, реорганізація мала на меті збільшити кількість закупів сировини, але цього не досягнуто, навпаки, збільшилися видатки держави на урядовців і утримування контор.

Бараха домагається реорганізації заготовельних організацій. Він подає ще інший приклад. В області створено «лябораторії аналізу вовни» — розуміється, також за шаблоном, бо кремлівські організатори не подумали про вищий персонал. Тому всі ці «лябораторії» не мають жодної вартості. Їх «аналізи» — ні до чого. Трое працівників «лябораторії» на Житомирський район мають працю лише на 20 днів річно, хоч їх «лябораторія» коштує 32 тис. рублів.

Звичайно, Бараха бачить винних у цій сміховинній справі не в Кремлі, де її сплодили, але в керівниках Житомирської області. Цей приклад дає доволі яскравий образ, як на ділі виглядає проголошена «війна бюрократії».

БОРОТЬБА ЗА КВАРТИРУ

Советський уряд дуже пильно приховує важку мешканеву кризу в СССР, але часом у пресу проб'ється стаття, яка цю кризу викриває. В «Ізвестіях» від 17. 6 знаходимо статтю п. з. «Мешканеві справи», що дає не гіршу картину про брак мешкань у Симферополі, ніж фейлетони Зошенка.

Вдова Дмитрієнко, читаємо в цій статті, виїхала на лікування, а тим часом доуправ Глуховський «викинув» її з квартири. Це було ще 1952 р. Дорогою кількох років поселень у цій квартирі він «обійшов закон» і врешті «заміняв» цю

квартиру за квартиру в іншому районі міста, мабуть, щоб поширити своє власне мешкання. За той час вдова «... кілька разів судилася, але перед нею виростали щораз могутніші противники. Вони аперто добивалися скасування рішень суду і постійно прокурорів». В статті говориться, що нещасна вдова також шукала собі «могутніх протекторів» в обкомі чи облвиконкомі, попи навіть допомагали їй, але після на їх пости приходили інші; або противники вдови знаходили «ще могутніших протекторів», і справа вдови провалювалася. Єдиною винною вдови було, що вона, приїхавши з лікування, не зареєструвалася в книзі домоуправління. Згідно з советським законодавством квартиру можна залишити тільки на 6 місяців. Але «Ізвестія» стають в оборону вдови і дають цілий ряд прикладів, що різне советське начальство рік і довше не буває на квартирі, напр., прокурор Комлов, що виїхав на постійно в Білорусію, а його трихмітатна квартира понад рік залишалася за ним. Так вдова Дмитрієнко вже два роки не має мешкання. З цієї статті передрукуюмо ще таке:

«Багато організацій займають мешканеві квартири, що кількаразово переви-
приписану їм площу. Облздоров-
чг двоповерховий мешка-
відділ міліції... 700

небий дім. Д...
квадр. метрів. 800 квадрат. метрів — комхоз». Около 2000 квадрат. метрів мешканевої площі повинно повернути для міста управління МВД; майже 600 — ДОСАФ. В мешканевих домах розмістились учбові заклади, міськомкомсомолу, три народні суди... В Симферополі використовують не за призначенням понад 10 тис. квадрат. метрів мешканевої площі.

«В цей же час деякі школи і шпитали досі не звільнені від приватних мешканців. Навіть в одному з номерів лазні живе працівник «горкомхоза»...»

«Сотні родин працюючих роками безнадійно звертаються в усі інстанції за допомогою. Минулого року депутати міськради дослідили мешканеві умови всіх, хто стояв на черзі за квартирами, і... затвердили відповідні списки. Виглядало, що буде порядок. Але не тут може порядок бути».

Далі «Ізвестія» подають приклади. Робітник Чібісов був у цьому списку вісімдесят другим. На нього врешті прийшла черга, але, не зважаючи на те, багато людей діставало квартири, заселило також 50-мешканевий будинок, але він і далі чекає. Подібна справа з інвалідом війни — бухгалтером Тимофеевим. По довгих мандрівках по установах він дістав навіть ордер на квартиру, але заки він встип перебралася, ордер йому відібрали. Коли Тимофееві удалося добитися з скаргю до голови міському Каткова, цей порадив «інвалідові без ноги брати... зняряддя і самому будувати мешкання».

Такі справи з мешканнями в СССР. До цієї статті можна додати ще хіба одне: автор промовчав, що всі, хто діставав помешкання, діставав його або за хабара, або «по блату». В советському місті можна прийхати на власну квартиру, але на «золотому тельці».

П. Е.

Перша електростанція в СССР на атомовій енергії

«Правда» від 1 липня 1954 подала офіційне повідомлення про пуск першої в СССР електростанції на атомовій енергії такого змісту:

«У теперішній час в Советському Союзі зусиллями советських учених і інженерів успішно завершені роботи по проектуванню і будівництву першої промислової електростанції на атомовій енергії корисною потужністю 5000 кіловат».

27 червня 1954 атомова електростанція була пущена в експлуатацію і дала електричний струм для промисловості й сільського господарства прилеглих районів.

Вперше промислова турбіна працює не за рахунок спалення вугілля чи інших видів палива, а за рахунок атомової енергії — розбиття ядра атома урану. Уведенням у дію атомової електростанції зроблено реальний крок у справі мирного використання атомової енергії.

Советські вчені й інженери ведуть роботи по створенню промислових електростанцій на атомовій енергії потужністю 50-100 тис. кіловат».

Більш докладних відомостей про місце розташування електростанції, характер підприємств, що користуються її енергією, про економічну ефективність станції тощо «Правда» не подає.

Чому сер Вінстон був невдоволений?

Відвідини англійських політиків у Вашингтоні закінчилися позитивним домовленням, якщо мова про європейський відтинок. Оpubліковані з цієї нагоди документи вказують на спільну тенденцію США і Великобританії в трактуванні європейських справ. Айзенгауер і Черчилль висловили думку, що вони не погоджуються з новим курсом французької закордонної політики, керманіч якої Мандел-Франс приобіцяв не тільки скоріше закінчення індо-китайської війни, але також «таке або інше» дефінітивне вирішення питання, чи Франція ратифікуватиме договір про ЕОС і тим самим продовжуватиме політику європейського об'єднання, чи вона піде цілковито новими шляхами. Можливо, що вони мали на думці тільки зближення з Чу-Ен-Ляем; але не виключено, що вони дискутували також над російсько-французьким неутралітетом і остаточним виломом французів із західного блоку. Вони усвідомили, що така політика нового французького уряду змобілізує чуйність д-ра Аденауера і що їм доведеться шукати альтернатив, щоб забезпечити собі контингент німецьких дивізій.

Спільна заява про конечність відновлення суверенітету Німеччини і про включення її як рівноправного партнера в систему західних держав розпочинає новий етап взаємин між англосаксами і Німеччиною. По сьогоднішній день США прямували до здійснення ЕОС, в рамках якої німецькі дивізії були б під спільною командою, що забезпечувало б інші країни перед наслідками відновлення німецького милітаризму. Ще перед вайнго-тонськими розмовами американський міністер закордонних справ Даллес висловлював думку, що Німеччина в скорому часі повинна отримати свою суверенність і взяти участь в оборонних організаціях Заходу. Підготовчі розмови німецьких амбасадорів у Вашингтоні і Лондоні переконали обидві сторони про актуальність і доцільність такого ставлення проблем. Вже від довшого часу ведуться в столицях США і Великобританії позапаштункові переговори, темою яких є згадані альтернативи.

Однією з таких альтернатив було б прийняття Німеччини до ОПАП-у. В такому випадку Німеччина мала б свою власну національну армію і власний генеральний штаб. Друга можливість — це окремий політичний договір між Вашингтоном, Лондоном і Бонном, який забезпечував би дієву співучасть Німеччини в есентуальних милітарних акціях Заходу. Перебудова німецької прикордонної поліції у військову формацію не була б для самої Німеччини аж так великою проблемою.

Тепер постає питання, що робитимуть французи у випадку ремілітаризації Німеччини. Тут виявиться, мабуть, що концепція ЕОС в рамках якої існували б також німецькі військові з'єднання, бу-

ла б більш сприятливою для самої Франції, ніж цілковито самостійна німецька армія, яка без огляду на позицію Франції стане незабаром реальністю.

Для нас цікавим є один пункт спільного комунікату «великої двійки», в якому говориться, що обидві сторони обстоюють право народів на самостійність і підтримуватимуть такі змагання, при чому Черчілові вдалося просунути уточнення: «якщо вони є зрілі і здатні до самостійного життя». В дальшому стверджується, що обидва партнери не входять у жодні пакти і не заключать жодних договорів, які закріплювали б і легалізували б поневолення тих народів. «Велика двійка» мала передусім на думці держави-сателіти, з поневоленням яких в першій мірі США не хочуть погодитися. В цьому пункті Черчил і Іден мусили, мабуть, зробити concessio, хоч сама така заява не є жодним ефективним політичним інструментом. Англійська концепція договорів з комуністичними країнами, в цьому випадку на європейському континенті, знайшла негативний відгук в Америці.

Іден при кожній нагоді висуває свою теорію подвійних альянсів: це мали б бути, з одного боку, милітарно-оборонні союзи некоммуністичних країн, подібні до ОПАП-у або плянованого ОПСАП-у,

щоб стримати большевицьку агресію і, з другого боку, пакти неагресії з комуністичними країнами. Англійські політики домагаються переконали своїх спільників з-за океану, що «хрестоносний похід» і «політику визволення» перевести не дасться. Вони, будучи класичними прихильниками політики «контейнменту», бажали б тільки стримати большевицький похід. Це однак виглядає дуже утопічно, а навіть наївно.

Промова Черчіла перед представниками американської преси у Вашингтоні не викликала ентузіазму, навпаки, вона спричинилася до ще більшого охолодження англо-американських взаємин. Сер Вінстон, пустившись на надто широкі і глибокі води, зайвий раз з'ясував свою, а властиво йому накинено, теорію про можливість співіснування західного і комуністичного світу. Він заявив, що російські народні маси не бажать воєнних походів і що їх «прагнення до миру» повинно знайти позитивний відгук на Заході. Цей погляд засадничо відрізняється від настанови американських політиків, які, хоч не є противниками російського імперіалізму взагалі, все ж уважають, що СССР становить сербю загрозу для вільних країн західного світу.

Найдрозливішою була, мабуть, теза Черчіла про «чверть сторіччя миру». Черчил вийшов з założення, що коли народи Заходу усвідомлять можливість мирного співіснування з комуністичним світом і плекатимуть добрі взаємини з

своїми комуністичними сусідами, тоді мир не є виключений, і можна очікувати, що він триватиме дальших 25 років (!).

Американська громадська думка була заскочена такими висновками і, почувши ще окремі щедри похвали Черчіла на адресу Ідена, який не тїшиться в останній час великою популярністю в США, після від'їзду англійських гостей з Вашингтону в загальному зреагувала холодно. Причинилася до цього, мабуть, також відповідь старого «Віні» на запит одного американського журналіста, що хотів довідатися про температуру англо-американських взаємин; Черчил відповів: «Вона нормальна».

Хто знає вишукану ельквенцію сера Вінстона, його вибагливі формулювання і схильність говорити при подібних нагодах цілу низку наперед підібраних компліментів на адресу своїх партнерів, той зрозуміє, що слово «нормальна» має позитивного промаку. Відмічено дуже холодною атмосферу, яка панувала між англійськими гостями і Даллесом під час їх розмов. Цей останній навіть не пробував крити свого невдоволення і обминав будь-які приятельські жести. Сер Вінстон прочитав тільки офіційні і холодні звітлення про своє перебування на американському континенті і під час повороту до Англії волів залишитися в кабінеті, не бажуючи показувати публічно, — тому цілковито узасаднено насунулися думки, що він перший раз у своєму житті був з відвідин у США невдоволений. (— П)

Італійська християнська демократія стає соціальною

Коли 29 червня в Неаполі закінчився V конгрес християнсько-демократичної партії, то не тільки всі делегати, але й вся Італія зрозуміли, що ця найбільша італійська партія пережила великі зміни і що в ній запанував цілковито новий дух. Була це перемога молоді генерації над консервативними правими і центровими елементами партії. Не зважаючи на те, що ніхто не намагався усунути старих заслужених партійних ветеранів, як наприклад, Де Гаспері або Шельбу, все ж було наявним, що більшість не поділяє вже їх ідей, зокрема соціального характеру. В італійській християнській демократії генеральною перемогла течія «Ініціатива демократія» під керівництвом Фанфани, яка здобула приблизно 4/5 місць у керівництві партії. Особливо виступала на цьому конгресі профспілкова група, яка фактично отримала решту місць у керівництві.

Як прийшло властиво до перемоги цієї молоді «лівиці» в середині християнсько-демократичної партії? Впродовж останніх років виявилось, що християнська демократія, зв'язавши себе з консервативними, феодалними і соціально реакційними силами, не може успішно протиставитися комуністичній партії, яка мобілізує робітництво і селянські маси,

не зважаючи на існування в Італії справжнього християнства.

Молоді і соціально-прогресивні елементи християнської демократії зрозуміли, що дальше пропагування старої соціальної системи не тільки відчужить італійські маси від їх політичного середовища, але може скінчитися важкою кризою католицизму в Італії. Концепція християнського інтегралізму, яку проголосив Досеті, знайшла тепер свою реалізацію в програмі цієї італійської християнської партії. Якраз ці молоді інтелектуальні кола італійського католицизму зрозуміли, що є недоцільним у боротьбі з комуністами виступати з капіталістичних позицій. Тому представники «правиці» християнської партії і прихильники співпраці з монархістами мусили під час конгресу поступитися цим новим ідеям. Особистості того стажу, як, наприклад, Пелля, Гонелла, Танзі, Дель Бо і Равіольі, не мали жодної шанси і не висували навіть своїх виборчих списків. Така постава була також продиктована їх соціальними поглядами, які під сучасну пору годі обстоювати.

Нові постанови конгресу передбачають курс «наліво». «Ініціатива демократія» перерформувала концепційний погляд, що здійснення політичної демократії не мож-

ливе без переведення в життя економічної демократії. Навіть Шельба признав, що структура та методи старої ліберально-демократичної держави не йдуть у парі з вимогами життя і що соціальна дійсність примушує застосовувати цілковито відмінні категорії. Фанфани підкреслив велику небезпеку, яка загрожує з боку комуністів, і признав, що вони навіть мають шансу виграти вибори. Щоб запобігти такій національній катастрофі, треба буде перевести реформи в державі і партії. Партії і профспілки повинні відігравати ролі посередника між урядом і народом; вони мусять мати сильніший контакт з населенням і надавати себе контролю для кращого функціонування. Необхідною є повна демократизація державного апарату при допомозі далекосяжної децентралізації і чистки. Полегші при уділюванні кредитів, гостра контролія піддержавних підприємств і боротьба з спекуляцією землею мали б оздоровити державний організм.

Коли йдеться про соціальну програму, визнано за потрібне створити в наступних десятих роках чотири мільйони варстатів праці. Конгрес християнсько-демократичної партії прийняв постанову, що держава має уможливити соціальне забезпечення для ремісників і дрібних селян. В дальшому передбачається посилення державна інтерпретація в головних галузях національної економіки. Велику увагу присвячуватиметься також проблемі профспілок, в яких повинен запанувати дух християнської солідарності.

Такою є в головних рисах зреєдована соціальна програма італійського політичного католицизму.

Міжпартійна внутрішня політика спиратиметься далі на співпраці християнських демократів з лібералами, республіканцями і соціал-демократами, не зважаючи на лялістичний характер цих партій і світоглядові різниці. Відкидається будь-яка співдія з радикальними правими чи лівими елементами. Зовнішньо-політична проблематика стоїла цим разом у нарадах конгресу на останньому місці. Не трактовано аж надто «принципально» справи Трієсту і виготовлено резолюцію, яка в великій мірі наближається до результатів лондонських переговорів.

Цей конгрес переходив майже виключно під знаком внутрішньої політики. Одвертий, ширий і не догматичний підхід молодого італійського католицького покоління до соціальних проблем і їх вирішення можна назвати справді революційними не тільки в історії Італії, але також і самого католицизму. Від цього конгресу щораз більше зникатиме стара, феодалістична Італія з її консервативними і подекуди навіть середньовічними інституціями. Важливо, що якраз із кіл італійського католицизму вийшло зрозуміння пекучих соціальних проблем і рішучість здійснювати соціальну справедливість, щоб тим успішніше боротися з комунізмом.

Прогресивність і одвертість італійських католиків у трактуванні соціальних і світоглядних проблем повинні якраз нам, українцям на чужині, дати багато до думання. язп

Азія азіяцям чи лише китаїцям?

(Закінчення з 5. стор.)

Південносхідна Азія творить геополітично і стратегічно одиниці комплекс, до якого входять країни: Індонезія, Бірма, Таїланд (Сіям), Малайя, Індонезійські острови та Філіппіни.

Політичний лексикон

Доля цих країн тісно пов'язана з сучасним становищем в Індонезії. Індонезія складається з трьох держав: В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі, тепер пов'язаних приналежністю до Французької унії. З 22 мільйонів населення В'єтнаму лише 2 мільйони в дельті Червоної ріки знаходяться під зверхністю легального уряду Бао-Даю.

Таїланд (Сіям) — 518 162 кв. км, 18 мільйонів населення буддистського віросповідання — має спільні, гористі, трудні до контролю кордони з Ляосом і Камбоджею. Доля Індонезії мала б дуже важливий вплив на цю країну. Таїланд є монархією. На чолі рішучо протикомуністичного уряду стоїть маршал Пібуль Сонграм, який спирає свою владу на армію та поліцію і від 5 років утримує добрі взаємини з Вашингтоном, від якого дістає господарську і воєнну допомогу. Таїланд перший прийняв запрошення США вступити до ОПСАП-у. Він зажадав у Женеві висилки комісії для дослідження китайської загрози, яка наступила в наслідок воєнної акції в Індонезії. Проти цього внеску в раді безпеки поставив вето СССР, і тому цей внесок буде розглянений повною асамблеєю ООН, де вже ніхто не має права вето.

Бірма — 605 277 кв. км, 18 мільйонів населення — це колишня британська колонія, від 1948 р. незалежна республіка. Не дуже стабільний, соціалістичний уряд і частина населення є наставлені проти

Заходу, а також і проти Китаю. В Китаї Мао-Тсе-Тунга Бірма бачить загрозу для своєї незалежності і на випадок війни стане, мабуть, по боці Заходу, хоч тепер вона йде в хвості неутралістичної політики Індії і т. зв. «держав Кольombo».

Малайя — 131 500 кв. км, 7,5 мільйонів населення — це федерація султанатів під британським протекторатом. Малайя не має спільних кордонів з Індонезією, але через Індонезію іде китайська допомога для місцевих повстанців. Країна є дуже багата, найважливіше багатства — це цина і гума.

Індонезія — 1 488 086 кв. км, 76 мільйонів населення — є самостійною республікою. При владі є тепер коаліційний уряд з націоналістів і комуністів. На конференції в Кольombo її представники гостро і рішуче виступали проти Заходу та проти проектованого ОПСАП-у.

Філіппіни — 297 904 кв. км, 19,5 мільйонів населення — є від 1946 р. самостійною республікою. В країні панують сильні протиколоніальні настрої. Філіппіни тісно пов'язані господарсько, політично і військово з США. На основі пакту про взаємну оборону США мають у країні 23 морські бази. Уряд Магсауау, не зважаючи на гостру опозицію, дав свою принципову згоду на участь в інтервенції у війні в Індонезії та приступлення до ОПСАП-у.

Зацікавлення ОПСАП-ом виявляють ще Цейлон, який має пакт взаємної допомоги з Великобританією, Індія, яка належить до британської спільноти народів, Пакистан, який має пакт взаємної допомоги з США та Туреччиною і дістає господарську та воєнну допомогу від США, Японія, Південна Корея та Формоза, які підтримують американський оборонний проект.

моза, які підтримують американський оборонний проект.

«Безпроваочні заходи» для безпеки південносхідної Азії

Як ми вже підкресливали, вайнго-тонська декларація і комюніе дають мажоритет для майбутніх вирішень у поодиноких азіатських справах і платформу спільної англо-американської дії на далеку мету. По лінії цих постанов пішли вже наради міністрів ради Тихоокеанського пакту (АНЗСША), які відбулися 30 червня у Вашингтоні з участю Даллеса, австралійського міністра закордонних справ Кесі та вайнго-тонського амбасадора Нової Зеландії Муиро. Рада сконстатувала, що в наслідок відступу французьких військ на лінію дельти Червоної ріки становище в Індонезії та східній Азії загострилося, і постановила, що треба приступити до «безпроваочних заходів» для реалізації системи колективної безпеки. На думку Кесі, чекати на вирішення женевицької конференції є дуже небезпечним і великим ризиком. Американське міністерство закордонних справ подало, що вже 8 липня продовжуються наради генеральних штабів США і Великобританії над «технічними передумовами» заключення оборонного пакту, двосторонніх оборонних пактів та інших засобів оборони для південносхідної Азії. На денному порядку стоїть також гляд міністра закордонних справ Таїланду принца Вана щодо гарантій безпеки ООН, які є конечні не тільки для Таїланду, але передусім для Камбоджі і Ляосу.

Проти апетитів оці Москва-Пекін та гасла «Азія китаїцям» самі азіатські народи монтують разом з заходом оборонний вал, дотепер гальмований Великобританією і Індією. Змагання дійсно великі і затяжні, бо йдеться про мільйони маси Азії. мрт

Публіцистичні вияви сучасного німецького русофільства (IV)

„Ми завжди ішли з Росією...“

Доктрина німецького русофільства базується в основному на одному założenні, а саме, що у випадках, коли Німеччина активно співпрацювала з Росією або щонайменше мала нейтральні взаємини з нею, тоді німецька політика тішилася великими успіхами. Але коли німці так або інакше зударилися з Росією, вони завжди програвали і важко платили за такий проступок.

Добрі взаємини пруського двору з Росією забезпечували, на думку німецьких русофілів, спокійний і всеоїчний розвиток центру майбутньої німецької потуги, що знаходився в пруському королівстві. Вони при кожній нагоді вказують на те, що участь Росії в семирічній війні (1756—63) проти Фрідріха II призвела Прусію майже до цілковитої поразки і що тільки відступлення Росії від коаліції його противників врятувало самого Фрідріха і уможливило ріст пруської і тим самим німецької потуги. Спільна участь у розподілах Польщі затіснила ці в'язи зв'язи і підтвердила погляд, що спільна політика виплачується.

Що вона є найкращим способом спільного поширювання власних територій.

Німецькі русофіли послуговуються дуже часто і з надміром наполегливістю в аргументації проти інакше думачих т. зв. комплексом Таврогену. Легенда Таврогену виросла з одного, властиво дрібного історичного факту Наполеонівих воєн. Після катастрофічної поразки Наполеона в російській кампанії 1812 р. французькі недобитки «великої армії» відступали з тодішніх російських територій. В той же час у Східній Прусії стояв допоміжний пруський корпус під командуванням ген. Йорка. Цей командир побачив, що французи програли вже війну і що треба рятувати свою шкіру. Він рішився на переговори з російським генералом Дібічем і заключив 30 грудня 1812 р. в Таврогені конвенцію з росіянами, яка гарантувала цим останнім нейтралітет його корпусу. За це пруський король зняв ген. Йорка з його посту за генеральську політику і несубординацію. Такою є в дійсності історія про Тавроген. Однак німецька націоналістична історіографія XIX століття, а зокрема її русофільська течія, сконструювали з цього кроку початок німецьких визвольних змагань 1813 р., під час яких назрівали національні німецькі сили у своєму змаганні до об'єднання Німеччини здобути великі перемоги над французьким окупантом і прогнали Наполеона з німецької землі. Представники цієї школи вперто і послідовно твердять, що тільки завдяки російсько-німецькій поаячній дружбі Німеччина піднялася на вирішальний бій з окупантом, а, що головніше, від тоді властиво почав горіти вогонь німецького національного патосу, втілення якого мала стати велика об'єднана Німеччина.

Вони в дальшому обстоюють погляд, що німецька перемога над Францією в 1871 р., яка вкінці призвела до створення Німецького Райху і була завершенням сторічних мрій німецьких національних мас, була тільки тому можливою, що Росія залишилася нейтральною. Тому також тодішній російський міністер закордонних справ Горчаков знайшов аж таке поважне місце в їх літературі, не зважаючи на те, що він фактично був одним з найслабших політиків того часу. Згідно з такими інтерпретаціями заслуга Бісмарка полягала, в першу чергу, в його співпраці з Росією. Забувається при цій нагоді, що на Берлінському конгресі в 1878 р. Бісмарк абсолютно не підтримував російських інтересів, не говорячи вже про його колишні думки про відселення від Росії певних територій, в тому контексті одного разу навіть України. Цей німецький політик був реалістом і, коли йому був потрібний російський нейтралітет, він уживав усіх заходів, щоб його отримати, навіть ціною морально нам не зрозумілих заходів, напр., ціною видачі польських патріотів в руки Росії. З мотивів власного національного інтересу Бісмарк вважав за доцільне заключити влітку 1887 р. з Росією «Rückversicherungsvertrag» (пакт про взаємну нейтральність у випадку нападу з третьої сторони). В цьому договорі узгоджено, що у випадку французького нападу на Німеччину або австрійського на Росію, обидві підписані сторони мають залишитися нейтральними. Німеччина ставилася позитивно до російських аспірацій у Болгарії і приобіцяла сприятливе становище в випадку, коли б Росія мусіла боронити доступ до Чорного моря. Бісмарк грав однак подвійно, бо, будучи пов'язаним через «союз трьох» з Середземноморською антантою, до якої належали Англія, Італія

і Австрія, він завжди мав можливість успішно блокувати всі російські зазіхання в цьому просторі. Наступники Бісмарка не відновили в 1890 р. цього договору, і якраз це всі німецькі русофіли, з невідомих причин, вважають за найбільшу зовнішню-політичну поразку Німеччини і за початок програшу в першій світовій війні. Павль Зете у «Малій історії Росії» говорить про цей факт так:

«В зовнішній політиці Александр рішився в користь Франції, що стало фактом для династії Романових. Відчуження між Росією і Німеччиною було ще раз притримане, коли обидві держави закінчили договір про взаємний нейтралітет, який мав виключити можливість війни між ними. Але уряд Вільгельма II відмовився в 1890 р. продовжити цей договір, бо він був надто скомплікований і тому, що цей уряд уважав його нечесним з огляду на Австрію» (ст. 117).

Російсько-французький альянс був тільки остаточним завершенням тієї «фатальної» німецької політики, а перша світова війна з усіма негативними послідовностями має підтвердити, що відсутність у німецькій політиці орієнтації на Росію була рівнозначною з німецькою катастрофою. Німецькі русофіли примітивізують розвиток політичних тенденцій напередодні 1914 р., а односторонність їх підходу свідчить про узагальненість тези, що політика не належить до найсильніших сторін людей в цій країні. Програна світова війна, економічна криза і невдачна міжнародна політична ситуація спричинили один політичний крок Німеччини, який пізніше мав свої дійсно фатальні наслідки. Йдеться нам конкретно про німецько-російський договір у Раппалло. В той час, коли більшовики не мали ще міжнародного визнання, коли всі їх почини вважалися за злочини, коли ще у великій мірі горів вогонь національних резистансів і коли національні комуністичні партії советських республик відігравали ще поважну ролю, — якраз тоді Німеччина вступила на дорогу приятельських взаємин з Росією. Ніхто інший, а тільки Артур В. Юст з захопленням змальовує події в Раппалло у своїй книзі «Rußland in Europa»:

«17 квітня 1922 р. Ратенав і Чічерін заключили в Раппалло, під час конференції в Генуї і на найбільше здивування, а навіть обурення „альянтських і асоційованих потуг“ цей „Раппальський договір“, який фактично не був нічим іншим, як обобічним запереченням з будь-яких відшкодувань з часів війни, ануляцію мирового договору в Бересті і передбачував найбільшу взаємну фаворизацію в економічних стосунках. Політично Німеччина і російська держава визнали одна одну за рівноправних партнерів. Тому кваліфікацію відмовились обом країнам провідні потуги. „Дух львівської співпраці“ вибрано за лейтмотив усіх дальших взаємин між Москвою і Берліном» (ст. 30).

Згадана «львівська співпраця» німецьких раппаллістів розпочалася в усіх ділянках життя. Політично формулював і заступав советсько-німецьку співпрацю тодішній німецький амбасадор у Москві граф Брокдорф-Ранцав, не зважаючи на ясну антибільшовицьку позицію Штрессмана, який не хотів мати нічого спільного з СССР і вважав Росію за політичного заколотника. Військовим експонентом російсько-німецької співпраці був ніхто інший, як ген. фон Зект і слід за ним — провідні кола німецького «райхсверу». Проф. берлінського університету Отто Геч створив цілу історичну школу, яка не тільки розбудувала під науковим оглядом проросійську німецьку концепцію, але також у значній мірі впливала на практику політичного життя. Зокрема процвітала за тих років східна торгівля, яка у великій мірі причинилася сьогодні до відновлення російської концепції в Німеччині.

«В наступні роки, коли німецька торгівля була ще дуже обмежена, СССР у значній мірі став для німецької індустрії базою сировини і ринку збуту. З року на рік росля торгівля з Росією, про що свідчив розвиток східного ринку в Кенігсберзі. Не зважаючи на внутрішньо-політичне ставлення до німецьких комуністів, якраз важка індустрія і партії правіці плекали господарчі взаємини з СССР».

«Берлінський договір» з 1926 р., який забезпечував кожному партнерові нейтралітет у випадку нападу з третьої сторони, відзначався як дальший важливий крок у зближенні (Вінклер, Rußland und wir, ст. 25).

Головна критика німецького русофільства звертається, якщо брати до уваги внутрішньо-німецькі відносини, проти т. зв. «помаранчевої теорії» професора історії берлінського університету, німця балтійського походження і радника Вільгельма і Теодора Шімана. Він твердив ще перед 1914 роком, що Росія є подібна до помаранчі, які можна «гарно і чисто» розібрати на національні частини і створити з них окремішні національно-державні формації. Згадана теорія, не зважаючи на те, що вона ніколи не була реалізована, і по сьогодні стоїть під важким обстрілом усього табору німецького русофільства. Його представники злобно і брехливо проповідують, що така і подібні політичні концепції були підставою східної політики Гітлера і що це якраз призвело до другої німецької катастрофи. Вони промовчують, а подекуди навіть оправдують союз Гітлера з більшовиками, що був створений пактом неагресії, заключеним між Молотовим і Ріббентропом 23 серпня 1939 р. Гьлорифікується сьогодні також постава Власова і трактується не як щось абсурдальне, а як ще один приклад великої німецько-російської приязні.

До комплексу німецького русофільства належить захоплення «російським простором, душею, широчинню» тощо. Точні, акуратні і працюючі німці вдвляються подекуди наївно в російську розхристаність, розгуканість і «обломовську» ледачість. У вільні хвилини німці, які

цікавляться проблемами Східної Європи через окуляри писань Кюльда, Зете, Майснера і Менерта, з тугою складають на Росію. Вони не думають про те, що російський імперіалізм уперто прямиус на Захід і що він залляв уже одну третину їх країни і перетворив її у своє колонію. Це все «завинили» ті, які не хотіли співпрацювати з Росією і причинилися до відчуження між німцями і росіянами. «Ми однак, — кажуть німецькі русофіли, — завжди йшли з Росією... і це було добре».

В кількох статтях зроблено скромну спробу подати кілька інформацій про німецьке русофільство і його характеристику. Його відродження в сучасній Німеччині вказує на те, що він надалі залишається головним напрямком і елементами зформованію політичного течією, коли йдеться про німецьку політику відносно Сходу Європи. Зайво говорити, яку потенційну небезпеку являє воно собою для української визвольної політики.

Ярослав З. Пеленський

П. С. Тому, що деякі українські журналісти в добрій вірі, але наївно і тим самим безвідповідально твердять, що існує ще інший, не проросійський напрям у німецькій політиці і публіцистиці, було б цікаво почути їх голос, — але тільки у випадку, коли їх висновки оперто на фактах і справжніх аргументах.

ЖЕРЦІ ІДЕОЛОГІЗМУ

(Надіслана стаття)

У зв'язку з актуальною дискусією про ставлення ОУН на рідних землях до релігії висунуто ще одну проблему, яку хочемо потрактувати тут окремо. Це питання ролі і вартості ідеологій у громадському та міжнародному житті. Найширше на цю тему висловився досі Володимир Янів у довгій статті п. н. «Концепція визвольної боротьби і релігії», опублікованій у «Християнському голосі» — чч. 24, 25 і 26 від 6, 13 і 20 червня. Тому подані нижче заваги будуть навіязувати саме до думок В. Янева.

Автор представляє себе як «беззастережного прихильника ідеологізму від найраніших років своєї громадської праці». Його статті скеровані проти тих кіл, що хотіли б «відідеологізувати» націоналістичний рух, бо вважають недоцільним «в'язати політичний рух з будь-якою ідеологією». Мова про кола, «згуртовані навколо УГВР».

Головні тези В. Янева на «оборону ідеології взагалі» такі:

«На силу політичного руху складається не тільки його програма, але і ідеологія». «Тактика впливає з програми, а програма з світоглядом». «В ієрархії цінностей стоїть на першому плані світогляд, і на останньому — тактика, і остання залежить від першої, а не навпаки». «Взагалі нема рухів абсолютно вільних від ідеологізму». Філософська основа націоналістичного руху була «справжньою потребою покоління спертися своєю дією на якісь засади, на вірі в щось тривале». «Це бажання світоглядом підбудови відповідає зрештою наскрізь українській ментальності», — і тут автор наводить цитату з статті проф. М. Стахова в «Енциклопедії Українознавства» (стор. 1145) про світоглядність, яка опанувала була партійне життя в 1917 р. «Брак віри», брак світогляду є «причиною сьогоднішньої нерішешеності Заходу в зустрічі з більшовизмом». Джерелом кризи Заходу є його «відідеологізування». «На всі сумніви більшовизм приносить готову відповідь. Тому треба теж іншим озброїтися такою всеобіймаючою вірою, що дасть відповідь на всі питання».

В. Янів указує на загрозу «вихолощувати нашу еміграційну спільноту з того, що маємо найцінніше: з віри в певну тривку систему цінностей». «Ідеологічний нейтралітет внутрі партій є непотрібний, навіть шкідливий». (Всі підкреслення В. Янева).

Основним недомананням викладу В. Янева є те, що він напочатку не визначив точно змісту поняття ідеології. На маргінесі треба заважити, що це поняття є рішуче часто вживане в нашій публіцистиці. «Ідеологія» «ідеологічний» і такі останні новотвори української мови, як «ідеологізм» чи «відідеологізування» вживаються для визначення найрізноманітніших речей. У наслідку повна неясність щодо змісту самого поняття. Крім того, воно набрало в українській суспільності особливо позитивного чуттєвого забарвлення. Може діяла тут асоціація з такими словами, як ідея, ідеалізм, а може і інші причини, над якими тут годі довше спинятися.

Що є ідеологія? Це (1) замкнена в со-

бі система ідей, інтерпретацій, норм, (2) визнаваних певним колективом і зумовлених історично-соціальним підложжям його членів, (3) яка намагається дати відповідь на всі питання людського буття, але передусім соціально-політичного, вказати норми для різних ділянок життя: релігійного, наукового, мистецького, економічного тощо і (4) яка служить цьому колективі людей зброєю за владу, а опісля кермою у формуванні життя всієї суспільності. В так описаному понятті заважимо елементи віри чи релігії, очевидно світського характеру, і звідси вираз: «політичне віроу». Догми що стосуються явищ конкретного життя, які можна б емпірично пізнати. Догми справжньої християнської віри, стосуються речей поза межами людського пізнання. В ідеології є також і елементи інтелектуальні, і це зближає її до світогляду. Різниця її від нього факт, що світогляд є завжди особистим, ідивідуальним здобутком, а ідеологія є явищем колективним, тобто визнанням соціальною групою. Крім того, світогляд пояснює останні причини і таємниці буття, тоді як ідеологія скерована в першу чергу на питання соціального, політичного життя. Різниця між світоглядом і ідеологією стане чіткішою, коли звернути увагу на класифікацію світоглядів і ідеологій. Отже існує світогляд християнський, пантеїстичний, атеїстичний, біологістичний, фізікалістичний, ідеалістичний, матеріалістичний, дуалістичний. Але не говориться ніколи пантеїстична, християнська, дуалістична ідеологія. (Вперше нам довелося стрінутися з дивним виразом «християнська ідеологія» в останній заяві Українського католицького об'єднання «Оліва», виданій з приводу теперішньої дискусії). А ідеологія може бути соціалістична, демократична, націоналістична, расистська, фашистська тощо.

В протизагу до надужиття і «культу» слова «ідеологія» в нас, у західній публіцистиці воно набрало скоріше погірливого і негативного забарвлення. Ніцше бачив у ній приховування жагоби влади і панування. Маркс вважав ідеологією маскування пануючою класу своїх економічних егоїстичних інтересів. Тепер «ідеологією» часто називається система абстрактних понять, відірваних від дійсності. В «ідеології» добачають сковування людського думання недоречними догмами, наломлювання дійсності до мертвих схем; підкреслюється також псевдорелігійний характер «ідеології». Для прикладу наведемо кілька речень із «Соціології комунізму» — Ж. Монеро, в яких французький соціолог описує модерні ідеології: «Ідеологія — це пристрасна колективна система. Всі її елементи

* Пов'язання цієї теми з питанням ставлення політичних рухів до релігії випадкове. Можна бути за рехристиянізацію громадського життя, за відродження релігійного життя і Церкви і рівночасно проти «ідеологічності» політичних груп. Це і є становище автора цієї статті.

(Далі на 8. стор.)

ЖЕРЦІ ІДЕОЛОГІЗМУ

(Закінчення з 7. стор.)

можуть бути, теоретично беручи, елементами інтелектуальними. Але закон, що їх зв'язує діалектично, за якою вона поширюється в громаді і здобуває одиницю, є іншого порядку. Тому, що ідеологія є магнетизована пристрасними полюсами, всі її інтелектуальні елементи знають зсередини певного насильства, чужого їй раціональному характерові, яке доводить до їх викривлення, звихнення і, так би мовити, з прямих ліній робить криві. «Ідеологія як рушій світської релігії є наслідком компромісу співдві двох протилежних тенденцій: з одного боку, „селективної пристрасти“ і, з другого, тенденції до „наукової об'єктивності“ (стор. 282 і наст.)»

У своїй статті В. Янів вживає слово «ідеологія» і в тому сенсі, як з'ясовано вище. Зокрема, коли він пише про боротьбу проти большевиків або про кризу західної людини, поняття «ідеологія» виступає в нього як замкнена і вивершена система думок, що має дати відповіді на всі питання, що має усунути сумніви, духову порожнечу в європейської людини. Авторів імпозують саме большевики своєю ідеологічністю (не змістом ідеології, очевидно, але фактом посідання такої тотальної ідеології взагалі).

Але в згаданих статтях поняття «ідеологія» виступає теж в іншому значенні. Вона рівнозначна там «ідеї життєвого ідеалу», «вартості» чи «системі вартостей», якими людина керується в житті і яким бажає служити. Взагалі всяку думку і всяке рішення, що випереджає людську дію, треба б тоді звати «ідеологією». Із сфери ідеології людині не вийти, бо людина як думача істота, яка, що вальоризує речі, тобто класифікує їх за вартостями, завжди буде мати перед своєю дією і рішенням якусь ідею і оцінку. В цьому сенсі Янів має рацію, коли пише, що «взагалі нема рухів, абсолютно вільних від ідеологізму». Якщо так, то чому тоді він полемізує з тими, що намагаються «відідеологізувати» націоналістичний рух. Коли ідеологічності не обминути, всякі намагання позбутися «ідеології» засуджені на невдачу. Замість полемізувати краще було б поблизити посміхатися з безплідності і наївності таких намагань. Дальше: якщо Янів вважає, що вибір принципу демократії чи диктатури означає прийняття певної «ідеології», чому тоді ідею самостійності України, що присвічує «неідеологічному» визвольному рухові, він називає вже «безідеологічністю»?

В такому широкому, тут з'ясованому розумінні вживає і В. Липинський слова «ідеологія», коли приписує інтелігенції роль творця «національної ідеології», яку прийняли б місцеві «пани» і яка б витіснила «чужоземні ідеології», в тому числі «польську і московську». «Ідеологія» в Липинського — це те саме, що ідея політичної окремішності української нації. Однак у сучасній публіцистичній не звикли надавати поняттю «ідеологія» широкого змісту, рівнозначного ідеї, вартостям, ідеалам людини. «Ідеологія» вживається в сенсі, поданому в нашій дефініції. Якщо в дальших міркуваннях буде мова, зокрема критичні зауваги до вартості і ролі «ідеології» у політичному житті, вони стосуватимуться «ідеології» саме в поданому вище значенні.

*

Якщо останніми роками було намагання «відідеологізувати» націоналістичний рух, то це означало ніщо інше, як бажання звільнити його від «ідеології» в першому сенсі, тобто від замкненої системи ідей, узагальнень, догм і норм, накинених «визнавцям» для вірування і до яких треба наломлювати життя. Можна вважати інтелектуально нечесністю Яневу, якщо він «відідеологізування» інтерпретує по-своєму, а саме — як усунування всякої ідеї, ідеалу чи вартості з людських, точніше політичних змагань. Така інтерпретація є справді абсурдом. Чи дійсно бракує українському визвольному рухові ідеї, якій він служить? Чи хтось тямущий заперечував колинебудь вагу ідеалу, віри у вартості? Але чи «віра в щось тривале», віра в деякі вартості — це вже «ідеологія»?

Про майбутню організацію життя в українській державі вирішуватимуть не «ідеології», а бажання народу, виявлені в підтримці програм тих чи інших партій. А ці програми складатимуться на основі визнання кількох основних найвищих вартостей (напр., пошана свободи одиниці, огляд на добро загалу тощо) і, найважливіше, на основі реальних потреб і доцільності. Про те, чи, напр., велика промисловість має бути усунута чи передана у приватне користування, вирішуватимуть не «ідеологічні погляди», але єдино доцільність і придатність такої розв'язки для окремої людини і для загалу. Вважаємо цілком

фальшивим твердження, що «програма випливає з світогляду і що в ієрархії вартостей» на першому плані стоїть світогляд і на останньому — тактика, і остання залежність від першої, а не навпаки». Вважаємо, що програма має впливати в першій мірі з потреб, з дійсності, а не з теоретичних конструкцій, відірваних від життя, і до яких життя має достосуватися.

В. Янів побоюється ще, що при закінченні «ідеологічних різниць» між групами будувати державу буде тяжко. Нам видається, що саме навпаки. Янів пише: «Як можна уявити собі будову держави за умов існування в одній організації найрізноманітніших чинників, які на будову держави мають діаметрально різні погляди? Але і ми можемо спитати: як уявити собі будову держави, коли не одиниці, а цілі групи стоять на діаметрально різних позиціях? Думаємо, що побудова буде ще важчою. Бо організація з різних елементів може в кращому випадку більшістю схвалити один план будови, в гіршому — розпастися. Коли ж існує діаметральна позиція груп, з яких кожна вважає, що тільки вона знає істину, тоді будовання закінчиться хаосом і війною груп між собою. Єдиний вихід — це усунути діаметральність різних поглядів. А це можливе, коли люди перестануть виходити від ідеологічних вимог, а зійдуться на спільному ґрунті життя самої національної спільноти, його потреб і його закономірностей.

Небезпечним є для цілоти і справнього функціонування суспільного організму творити в ньому партії, оперті на протилежних і різних ідеологіях. Це доводить до розвотження взаємин, до фанатизму груп, до війни між ними. Ідеології зв'язують, мов пута, людську думку своїми вірами і догмами. Політичні віри роблять людину сліпою на дійсність. Саме характеристичним для ідеологічних груп, отих політичних сект, є їх доктринерський підхід до політичної дійсності. Саме через цей доктринерський підхід ідеологічні групи не здатні як слід вирішувати питання практичної політики для добра громадян. Всякий політичний акт, рішення, парламентарне голосування не відбувається на основі аналізу конкретної ситуації і доцільності розв'язки, але на основі додержання свого політичного «вірую». Це правда, що всяке політичне і непотитичне рішення одиниці буває зумовлене теж світоглядом. Але це велика різниця, чи рішення впливає з власного особистого світогляду, чи з колективного віри — «ідеології», в якій не власний розум, а групова дисципліна грає вирішну роль.

Виглядає нам несерйозним намагання В. Яневу приписувати «ідеологізм» українських партій вимозі «української духовості». Чейже світоглядно-ідеологічній партії існували і існують також в інших країнах, не тільки серед українців. Прикладом ідеологічної партії є соціал-демократи і комуністи. Вони існували і існують в інших народів, мабуть, у більшій силі, ніж серед українців. Отже ідеологічність партій — це не виключна риса якоїсь окремої «української духовості». Подруге: нам здається несерйозним пояснювати всякі особливості українського життя спеціальною духовістю українців. Часом це — не що інше — як от у даному випадку — як брак політичної зрілості україн-

ської інтелігенції, яка думала і ще часто думає утопічними ідеологічними схемами, мріями, а не бачить живої, конкретної дійсності. Року 1917 творено безліч ідеологій і систем для ущасливлення людства, для здійснення братерства народів, створення «нового світу» тощо, а живих потреб свого народу не бачено. Чому однак це політичну незрілість, зумовлену браком досвіду і бездержавністю, пояснювати «українською духовістю»?

Процес «відідеологізування» політичних рухів проходить сьогодні не тільки серед частини українців, але в усіх інших народів. Наведемо як свідчення два випадкові голоси.

В статті В. Г. п. н. «Криза ідеологій», вміщеній у «Носе Цюрхер Цайтунг», від 16. 3. 1954 р., читаємо: «Кожна ідеологія згори фальшує дійсність. Певна конкретна дійсність може дати ґрунт до старту якійсь ідеології, однак ця остання ніколи не має правдивого образу про неї, бо ментальність однієї людини не є рівнозначна з громадською дійсністю. Тому що ментальність є завжди суб'єктивною, її прегеніс обмежені. Критичним стає становище, коли одні ментальність стає універсальною системою думання, ідеологією, коли одна настанова узагальнюється до абсолютної категорії... як консерватизм і лібералізм, так і різні соціалістичні напрямики постанали в той самий спосіб, тобто як узагальнення певних точно визначених психічних і соціальних диспозицій. А всяке узагальнювання є найбільшою помилкою людського думання.

«Стоїмо тепер перед фактом, що люди покидають світоглядно підфарбовані вчення, колись підношені до догм... Криза ідеологій може означати збагачення... Якщо сьогодні покидають ідеології то діється це з здорового глузду, і ми сподіваємося, що ця настанова принесе багато суттєвого для оздоровлення західного світу».

В німецькому місячнику «Дойче Рундschau» (ч. 3, 1948 р.) з'явилася стаття молодого журналіста Х. Теніса під заголовком «Ми і партії». «Вчора був я на зборах партії, — починає автор свою статтю. — Коли я вертався додому, зародилося в мене підозріння, чи не був я на сходинах якоїсь релігійно-філософичної громади, секти, так багато говорено там про «вірність нашому духові», «ідеї», «світогляду» тощо.

Далі автор з'ясовує постановляючі політичні партій в громадянстві. Всяке рішення означає вибір між альтернативами. Воля спільноти — це не воля однієї особи, як колись могло бути, вислід багатьох волі. Люди мають різні погляди і різні бажання. З боротьби створилися групи однаково думуючих, що стають тривалими організаціями, партіями. Різниця поглядів на справу зумовлена економічним, соціальним станом членів партії відзеркалюють соціальну структуру суспільності.

Ідеться отже про політичні рішення тобто про порядок матеріяльних умов життя. Завдання партії — знайти найкращу можливість такого порядку, з'ясувати його виборцям і знайти людей, здатних здійснити його для добра всього народу. А що маємо в дійсності? Теперішні партії виходять від світогляду, а не від конкретних завдань порядкувати життя. Вони ставлять собі завдання шукати не найкращих можливостей порядку, а способів реалізувати світогляд. Один стоїть на «позиціїх ліберального світогляду», другий — «наукового

Ювілей

проф. д-ра Ганса Коха

Серед німецьких знавців України одно з видатних місць займає проф. д-р Ганс Кох, уроженець Львова і активний учасник українських визвольних змагань після першої світової війни, який 7 липня ц. р. закінчив 60. рік життя.

На канві українсько-німецьких стосунків останніх трьох десятиріч, стосунків, сповнених радше тінню, ніж світлом, — відомий історик Східної Європи і Східної Церкви відзначається своїм послідовно приязним ставленням до української визвольної справи і близькість відданістю, яку він засвідчив як сотник Української Галицької Армії під час її героїсько-трагічної епопеї.

Сьогодні директор «Східно-європейського інституту в Мюнхені», професор д-р Ганс Кох знаходить час на дуже ґрунтовні студії української літератури, втішаючися славдю односго з найкращих майстрів перекладу української поезії на німецьку мову. Нещодавно він закінчив підготовку до друку першої в німецькій мові антології української лірики, що незабаром повинна з'явитись друком.

Широко відомий серед українського громадянства і глибоко шанований, проф. д-р Ганс Кох, який є дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка, недавно був одностороннім визначений на голову «Німецько-українського товариства ім. Гердера» в Мюнхені.

літ

соціалізму», і ні один не хоче бачити, що обидва вони стоять на тих самих позиціях, на тому самому ґрунті спільноти людей. Від цього, як єдино реального, треба виходити, шукаючи шляхів та способів розв'язок конкретних справ. Теперішні партії перевертають все догори ногами: «ідеологія» стає ґрунтом.

Наслідки? Світогляд — це справа віри. Світогляд може бути релігійний, моністичний, дуалістичний, ясний, продуманий або невиразний. Завжди в ньому йдеться про останні речі нашого думання, де не може бути порозуміння, бо це справа віри. До суті віри належать претенсії монополію посідати правду, яку треба поширювати і допомагати їй перемогти. Виключність кожної віри — це нетерпимість до інших. Співжиття тоді не можливе. Тому треба відкинути не з світогляду, а з факту конечності співжиття. Воно є первісне і основне. Автор наводить приклад родинного життя: як часто постають там суперечки про те, що і як робити? Проте ніхто не розбиває родини, не змушує всіх інших робити те, що сам захоче. Життя в родині — це щоденний компроміс. Компроміс між світоглядами неможливий, бо вони взаємно себе виключають.

В теперішньому політичному житті тільки і чується: «Затисніть наші ряди», «здобуйте визнання для нашої ідеї» і т. д. Чи це завдання партії? Чи завдання — вести мудру політику. Така політика походить не з «нашої ідеї», але являє собою вислід шукань правди, що ніколи не перебуває в одному місці, а є розсіяна, закрита, і її треба шукати в обидні думок, в дискусії. Чим «тісніше об'єднані наші лави», тим більше ми віддаляємося від інших партій. Так витворюються штитні бльоки — замість еластичних груп думуючих громадян. Замість громадян приходять фанатики, «партійні люди». «Наші лави»? — невже ми маршова колона, — питає автор. Визнавати «ідеологію» якоїсь партії — це втікати від трудно власного думання.

Можна не погоджуватися з поодинокими твердженнями молодого німецького публіциста (це застерігає теж редакція згаданого німецького журналу). Але сам виступ представника німецької молоді з такими ідеями є симптоматичний. Він вказує, що в інших народів теж наступає певне отверезіння від культу «ідеологій», тобто починається процес «відідеологізування» політичних партій. Цим ми не бажаємо сказати, що подібні тенденції в українській суспільності є механічним наслідком чужих прикладів. Ці тенденції серед українців, зокрема серед частини націоналістів, зродилися з власних потреб і власного досвіду. Вважаємо однак, що як серед чужих так і в нас процес «відідеологізування» політичного життя означає вищий ступінь розвитку і політичного дозрівання, який може забезпечити спільноті здоровий і справний демократичний устрій. З цієї площини вже не вільно повернутися до стану з-перед 20 років, куди бажали б звернути наше суспільне життя люди минуло, що навіть з найкращою волею не в стані чогось навчитися ні від життя, ні від світу.

Б. Яроч

(Ім'я і прізвище автора редакції відомі)

ПРОГОЛОШЕННЯ ПЕРЕДПЛАТИ
НА ДРУГУ — Т. ЗВ. «ГАСЛОВУ» — ЧАСТИНУ
МОНУМЕНТАЛЬНОГО ТВОРУ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ЩО ЇЙ ВИДАЄ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

і що появляється в чотирьох томах (двадцятьох зошитах) разом близько 1600 ст. друку енциклопедичного формату, з кольоровими мапами та вкладами, разом — чотири томи в полотняних обкладинках і охоронних картонах, за ціну:

дол. 40. — платних до кінця 1954 р.
дол. 50. — платних до кінця 1955 р.
дол. 60. — платних після появи цілоти,
дол. 8. — за півшкіряну обкладинку.

Ціни в іншій валюті відповідають рівновартості долара.

ДРУГА ЧАСТИНА ЕУ СТАНОВИТЬ ОКРЕМЕ ЦІЛЕ

УВАГА!

Для колишніх передплатників першої частини ЕУ — (що вже появилася в трьох томах) — і для тих теперішніх передплатників, що бажали б набути також і першу частину ЕУ, пересилаючи рівночасно на цю ціль дол. 45. — обнижимо передплату на другу «гаслову» частину ЕУ до висоти дол. 35. — платних до кінця 1954 р.

Гроші слати на:

Verlag „MOLODE ZYTIA“
MÜNCHEN, Dachauer Str. 9/II,
Postcheckkonto: München 116130
Bankkonto: Süddeutsche Bank München 19441

ЖАДАЙТЕ ПРОСПЕКТІВ І ІНФОРМАЦІЙ!

В-тво «Молоде Життя»

АНДРЕ МОУА

Подорож до країни артіколів

(Скорочено)

Коли я відкрив очі, мене здивувало враження спокою й тиші; Аллян лагідно гойдався. Крізь ілюмінатор пробирався ясний день. На містку, на який я миттю збіг, на мене чекало чудесне видовище. Перед нами на небі, кольору жовтого шафрану, сходило сонце. Вітер улівся; рсжево-фіялкові й золоті хмаринки паралельними смугами тяглися в повітрі. Сліпуча жовткість неба відбивалася в морі, що лагідно хлюпало навколо нас. «Анно!» Вона прибігла. «Врятовані?» — сказала вона мені.

— Це ще не певно.

— Як же гарно! Де ми?

Я їй нагадав, що ми не масмо змоги про це довідатися. Бог зна, на яку відаль від нашого путі циклон міг нас занести!

— Вітрила?

Я їй показав їх; вона запропонувала поспробувати зробити велике вітрило з ковдри. Ми були, певно, поблизу землі, бо птахи літали навколо корабля. Я сів поруч неї на сонці, і ми взялися за роботу. Дивно, можливо, що ми не приречені, не буди ні суїцидом, ні самогубством, ні чимось іншим, але, маляканими. Навпаки ми, одні й друге, були під враженням миру й веселости.

Біля полудня я спустився вниз поспробувати розшукати карту. Коли я повернувся з порожніми руками, вона мені сказала: «Земля!» — і показала в долині темну й коротку лінію. Це був острів з крутим скелястим верхів'ям. Але ми були від нього на великій віддалі. Злізши на вершок щогли, я довго вдивлявся в шматки лінії; скоро я побачив мис, тоді ліс і, здалось мені, блискучі дахи міста.

— Але як це дивно, Анно... Це порт... я бачу щось ніби дамбу... Де ми можемо бути? Це не Фаннінг. Там нема гір... і я не бачу, яке велике місто...

Годиною пізніше до нас плив човен; коли він наблизився, ми з здивуванням побачили, що ним правили білі матроси. Я не знаю, чому ми чекали пірогу, тубільців. Анна загорнула в свою ковдру. Спереду на човні молодший унтер-офіцер, обшитий галунами, гукнув нам по-англійськом: «Хто ви такі?» — «Французи, що перегинають Тихий океан; буря минулої ночі нам дуже пошкодила. Чи можна тут поремонтуватися?» — Він, здавалось, попав у скрутне становище і сказав: «Я не можу вирішити... Комісія... Треба їхати в порт». Я кинув йому канат і сказав, щоб нас взяли на буксир. Він запропонував нам перейти на його човен, але я не хотів залишати свій, і Анна не бажала опинитися сама серед цих чоловіків.

Він взяв канат, і нас потягли до міста. Анна і я питали себе, до якої країни ці люди можуть належати; вони не носили беретів ні англійських, ні американських матросів. «Австралійці? — Ні, не думаю». На кормі човна майорів дивний прапор, білий, з дев'ятьма жіночими обличчями.

Порт був малий, але гарний. Дамба, пофарбована в блакитне і біле, як і човен, мала на верхку щогли білий прапор з дев'ятьма жіночими обличчями. Анна взяла жердину, щоб причалити, тим часом я складав у мішок речі, щоб перенести на землю; ми зішли на берег. Наш рятувальник повів нас під навіс і спитав, що ми бажали б собі, заки чекатимемо на відкриття комісії. Анна по-бажала сукню, я штани, і один з цих чоловіків поспішно пішов у напрямку міста. Я спитав, чи тут є французький консул?

— Ні, — відповів мені молодший унтер-офіцер, — тут взагалі немає консулів. Цей острів є приватною власністю.

— Приватною власністю? Але чією?

— Артіколів.

— А хто ці артіколі?

Він знову став говорити про комісію. Ми нічого не розуміли.

— Ви артіколь? — спитала його Анна.

— О! ні, — відповів він з певного роду скромністю, наче б це було дуже принагідне припущення, — о? ні, — я бео.

— Що за дивна історія! А тубільці?

— Тут немає тубільців.

— Але як звється цей острів?

— Острів колись звався Маяна, тепер це острів артіколів.

Після чого повернувся матрос з пакунком, відавав його нам, попрощався і непомітно відійшов.

Анна скинула ковдру і одягла сукню, що була зроблена з легкої блакитної матерії і стягнена в талії паском; в пакунок було ще велике бурштинове кільце. «Гляньте!» — сказала вона мені. — Яка увага... Цей невідомий народ чарівний».

Ми намагалися пригадати що нову назву, Маяна, артіколів, але нам двом здавалось, що ми ніколи не чули, щоб хтось це ім'я вимовляв.

На малому дачному будинку з лякваного дерева було вирізьблено на дошці: Тимчасове поселення. Я сподівався побачити бюро митників, що смакують люльки, обвинені циркулярами; кімната, куди нас ввели, була чарівною студією, де навколо стола з блискучого ясного дерева стояли стільці, оббиті веселим кретоном. Подали чай на англійський зразок, рожеві тістечка, тоненькі, двічі намазані скибочки хліба. На стінах полиці були повні книг. У трьох кріслах сиділи наші судді, що підвелися, коли ми ввійшли. Ліворуч був малий чоловік типу мужика з погано розчісаною бородою, але з лагідними і глибокими очима. Праворуч багато молодший від двох інших, що здавався повітряним створінням, готовим відлетіти; його закручене і пухке волосся було жовте, як льон, очі сіро-блакитні. Посередині був певно голова; на наше здивування він розмовляв по-французькому приємним, трохи співучим голосом з дивними вишуканостями в мові.

— Я вам представляю, — сказав він, — моїх співтоваришів: Ручко (це був малий, що заріс бородою) і Снейк (гарний молодик). Я сам Жермен Мартен, і мого французьке походження дає мені честь бути головою при вашій іспиті. Тому добре, коли я вас негайно повідомлю, що літературна мова цього острова англійська... Чи будете ви так ласкаві назвати свої прізвища.

— Я Пер Шамбрелян, а товаришка моєї подорожі пані Сов; я не знаю, чи ви отримали французькі часописи, де оповідається про наш проект перетяти Тихий океан? Наш корабель три дні тому був цілковито пошкоджений бурєю. Ми хотіли б лише отримати дозвіл його полатити, щоб продовжувати нашу подорож. На витраті ремонту я маю на борту трохи грошей; якщо це не вистачить, пані Сов має гроші в Вестмінстерському банку, і я думаю, що телеграфом...

Дорогий пане, — сказав байдуже Жермен Мартен, обліште, будь ласка, історії з грошима. Це предмет дуже зайожений. Наші бео полагождать ваш корабель і будуть щасливі зробити це. Єдине

питання, яке ми, Комісія тимчасової еміграції, до вас масмо: чи вам можна залишитися в країні артіколів і, друге, якщо не знайдеться приводу затримати вас тут кілька місяців...

— Кілька місяців! — мовив я з жахом. — Але...

— Я вас прошу — перебив Мартен з особливим авторитетним кокетством. — почекайте... Ви побачите, що все уладиться... Пані, сядьте... Склянку чаю?

Анна, що вмирала від голоду, радісно погодилася. Снейк подав чай, і, коли ми всі зручно розілися, Мартен продовжував:

— Отже... Ви перетинаєте Тихий океан зовсім самі в малому кораблі, який я можу зараз побачити... Чи можете ви вказати нам ціль цієї подивувальної експедиції?..

— Єдиними нашими мотивами були любов до моря і відраза до соціального життя. Пані Сов і я мали одне бажання втікти на деякий час від цивілізації. Ми обоє були добрими моряками і об'єдналися для подорожі.

Мартен по черзі повернувся до своїх двох посмічників; його очі сяли.

— Дуже цікаво! — сказав він з довгим наголосом на «дуже».

Ручко довго подивився своїми гарними очима в мої.

— Дорогий пане Шамбрелян, — сказав він з прихильністю, — пані була вашою коханкою перед від'їздом чи стала після від'їзду?

Анна гнівно поставила свою склянку на стіл.

— Що за питання! — мовила вона... — Я взагалі не була його коханкою. Ми прийшли по спорту; нічого більшого... І з чого це ви взяли?

Мартен сміявся; у нього був дивний сміх, одноразово і дитячий і диявольський.

— Любий друже, — сказав він Ручкові. — спокійніше... — Але тон був чарівний, чи не так, Снейку?

— Так, — мовив мрійник Снейк... — такий щирий.

Дорогі чужинці, — відповів Мартен, — вибачте нашому приятелю Ручкові: він думає, що може наділити всіх людей своїм смаком одвертої сповіді. Але, пробачте мені, це питання було одним з тих, про яке обов'язок комісара еміграції велить вас питати... Говоріть, не боячися, ви тут в країні, що звільнилась від усіх моральних умовностей... Якщо ви коханці, ми занеуємо це собі, але ми далеко від того, щоб вас ганити... Навпаки, — додав він з новою інтонацією. — Я кажу без жодного страху, — ска-

зав я тоді... — Але те, що вам сказала пані Сов, правда... Ми лише приятелі по кораблю.

— Як? — мовив Ручко. — Ви жили тіло біля тіла на кораблі, далеко від соціального контролю, і бажання не було більшим від вашої гордості. Це подивувальний випадок, — додав він півголосом, повертаючись до Мартена.

— Дуже цікаво! — сказав Мартен... — Я думаю, мої дорогі друзі, що довгий допит лише зіпсує психологічні можливості особи... Я пропоную послати їх до правління психаріому.

— Схвалено, — сказав Ручко, кидаючи на нас ніжний погляд.

— А ви, Снейку, — спитав Мартен.

Але Снейк деякий час щось шкрябав в зошиті, поглядаючи час від часу на Анну. Він зідхнув.

— Так, — сказав він, — психаріом... звичайно.

— Отже, — підсумував Мартен, — дорогі гості, так як відніши ви наші гості, зами жовлі займаються полагодженням вашого корабля, вас помістять в Центральний психаріом Маяни. Будьте цілком спокійні: до вас там добре ставитимуться. Ви знайдете там скромний, але достатній комфорт. Ми вас там побачимо. А, я забув, мої дорогі співтовариші... Одну кімнату? Дві?

— Як? — сказала Анна... Звичайно дві!.. Але що це за люди, — додала вона, повертаючись до мене. — Що це так їхній психаріом? Чи не поплотять вони нас у притулок для божевільних? Чи не можна нічого зробити? П'єре, говори наперед!

— Панове, почав я...

Ручко зробив знак рукою, щоб я замовк, посміхнувся до мене з поблажливістю, так що я відчув себе безмежно зневаженим, потім над нашими головами, наче Анна і я не існували, сказав Мартену лагідно і твердо:

— Дві кімнати... Але ви бачили, який сильний опір?... Ці бідні люди фанатично вірять у дійсність!.. Милій друже, покличте, будь ласка, одного бео.

Мартен натиснув дзвінок, і чоловік в уніформі з'явився.

— Ви, — сказав йому Мартен, — поведете цих двох чужинців до психаріому; я вам дам інструкції до пані Александер.

Чоловік відсалютував, потім нагнувся до Мартена і прошепотів кілька слів йому на вухо.

— А! так, це правда, — сказав Мартен. — Я зовсім забув про експерта... Нехай він заїде.

Анна взяла мене за руку.

— Але, П'єре, я вас благаю, зробіть щось... Ці люди думають, що ми божевільні... Вони розмовляють про експерта. Ми зараз будемо ув'язнені. П'єре, ви знаєте, що я спокійна, що я досі була відважною, але в цю мить я боюся...

Снейк подивився на неї і зробив знак Мартену: «Надзвичайно!» — мовив Мартен... Страх... Я його не бачив протягом тридцяти років. — І він підсумував: ніби був в театрі: «Дуже талановито».

Двері відчинилися, і увійшов чоловік з великою бородою, в блюзі, замазаній кольоровими плямами.

— Добридень, Августе, — сказав Мартен. — Я посилав цих двох друзів у психарій, і мені потрібна ваша віза.

Чоловік подивився на мене й на Анну, примруживши око.

— Вона, — сказав він... безсумнівно чарівна... шкіра, що вбирає світло... можливо, на мій смак, трохи англійська школа, але мова не йде про мій смак... Він... менш гарний... багато менш гарний... але дивний, з гарних нерівностей (Він різьбив пальцем мою щоку й підборіддя)... Так, виходить, я беру їх обох.

Мартен попросив нас підвестися.

— Пане, — сказала Анна Ручкові, — ви маєте вигляд дуже доброго... Ви обіцяєте, що нам не станеться нічого злого?

— Я обіцяю вам, — відповів Ручко, беручи її за руки, — я вам обіцяю, що ми врятуємо вас від вас самих.

(Далі буде)

ЯРОСЛАВ ВЕРХЛІЦЬКИЙ

* * *

За мить кохання йшов би навманя з чолом відкритим, захолодий, босий, та в серці з вічним розквітанням дня; ішов би в даль, відкіль співають коси; і — гнаний — в серці зберігав би роси. За мить кохання йшов би навманя — як той, хто співав милостиню просить.

ПОСЛАННЯ

Немов розтягний стиглий ананас, в якому зерня стали самоцвіти, співуче серце відаю для Вас, для Ваших кіс. О будь же благовита! Бо їх поглядати — себе сп'янити.

З чеської — Яр Славутич

Жанна на костриці

Цьогорічний паризький сезон багатий збігом аж трьох інтерпретацій історії Жанни д'Арк. На екрані театру Студіо на Етуаль можна бачити німий фільм продукції 1928 року, що технічно дивним способом ніяк не разить застарі-

ІНГРІД БЕРГМАН
у «Жанні на костриці» Поля Кльоделя

лістю супроти сьогочасної продукції, але має ту велику перевагу, що зберігає питоменну для кіна артистичну техніку, великою мірою втрачену сьогодні; її можна ще відчувати хібащо в кращих творах майстрів типу Рене Клера і Дюві'є. Італійка Фальконетті в цьому фільмі, як нам здається, створила найдосконаліший образ трагічної приреченості Жанни. Лише досадно розтягнутий в дусі двадцятих років фінал із сценами народного бунту дещо послаблює силу загального враження, бо від-

бувається тоді, коли історія Жанни вже скінчилася.

У театрі Монпарнас від листопаду аж досі з незмінним успіхом іде «Алюет» («Жайворонок») Жана Ануї, автора, у якого блискучі успіхи чергуються з мистецькими провалами. «Алюет» найбільше досягнення драматурга після «Ангіоні». Це п'єса з досконалими діалогами, оригінальною композицією і стільки ж оригінальною сценічною реалізацією. Сюзанна Фльон, що здобула собі цією виставою ім'я першорядної акторки, з особливим підкресленням віддає ту саму трагічну приреченість, наївної сільської дівчини, що покликана врятувати Францію. Але тут ще більш нещасливий фінал — haru end, ледве чи взагалі можливий, але абсолютно виключений в історії з Жанною д'Арк. Аж дивно, як Ануї міг собі дозволити такий мистецький нетакт: замість кострища, лубковий малюнок підготовки урочистого в'їзду Жанни до Реймсу.

Нарешті третя Жанна: прем'єра Кльодельової ораторії «Жанна на костриці» на сцені паризької опери в інсценізації Роберто Росселлі з Інгрід Бергман у заголовній ролі. Це аж 278-ме відтворення руанського процесу в літературі й драматургії. Тільки цих трьох імен вистачало б для того, що ця подія наприкінці сезону стала в центрі уваги мистецької критики. Режисерові вистави можна б закинути, що він не зовсім умотивовано пішов по лінії деконцентрації дійства на широкий площі сцени, у грі Інгрід Бергман дещо недосконала французька вимова, може, в наслідок цього трохи різкуватий голос, але чар цієї жінки на сцені такий непереможний, що паризька публіка, яку трудно чимось здивувати, нагороджує її шаленими оваціями. Після кількох мистецьких невдач останніх років Інгрід Бергман ризикувало поставила ставку на сцену паризької опери і, здається, виграла. Що скільки тепер розглядати як початок чергової смуги успіхів акторки, яка, працюючи в кіно, ніколи не залишала театру.

I. K.

ЮЗЕФ ЛОВОДОВСЬКИЙ

Сцілли і харібди української поезії (IV)

МИХАЙЛО ОРЕСТ

Найпослідовнішим продовжувачем кивського «неокласицизму» є безперечно Михайло Орест. Народжений 1901 р., він перейшов (неминуча доля українського письменника!) через арешти, допити в НКВД, тюрми та заслання. Перша збірка його віршів, «Луни літ», вийшла у Львові під німецькою окупацією, остання, найдозріліша, «Гість і господа» — року 1952.

Якщо в попередніх збірках було ще чимало вербалізму, пустки, затиканої якиминибудь словами, того, що в нас теоретики авангарду таврували як «автоматичне строфкарство», «неконтрольоване ліриччя», «тромадразизм тематика», «механічність сполук», остання книжка становить (за мінімальними вивітками) доказ цілковитого артистичної самосвідомості і повного згармонізованого переживання з його поетичним виразом.

Serce lipowym wita aromatem
zalana złotem słońcem Fuggerstraße.
Jak słodko być przez chwilę poza światem
i poza obcym, nieprzyjaznym czasem.

On płynie — gorycz wzbiera coraz częściej,
że tęte pustki miejsz przy stołach naszych
i ciężka дума o straconym szczęściu
i szlak wygnańczy smutne oczy strazy.

Ani nas cieszą słynne w świecie miasta,
nie wzruszą się ich pięknem zmysły słabe
i serce jadem gorzkich słów przerasta:
Was frommt's, dergleichen viel gesehen haben?

Może, iż w czas ponury pożegnania
nikt nas na drogie nie pobłogosławił,
dusza pod męki popiołem się siania,
nie wierząc nawet, że ją przyszłość zbawi.

Lecz od udręki wolny dzisiaj jestem,
przez chwilę poza obcym, zimnym czasem.
I w serce lipy więcej swym szalestem
i tonie w słońcu cicha Fuggerstraße.

Raz jeszcze w myśli młodość ma przemija —
o, tak, umarła — lecz dla mnie jedynie;
i jest obecna — wszystkich i niczyja...
i jasną strugą przez powietrze płynie.

Tak, jest obecna. W jasnych oczach świecie,
w beztrojskich, ufnych oczach skryć się umie,
w dzwoniących głosach rozbawionych dzieci,
w liściastej gęstwie i w kasztanów szumie.

Radosny tułacz, wiem, że nie ominął
mej gorzkiej drogi Boży wiatr laskawy
aż tam w obłokach, co na skrzydłach płyną
w wysoki błękit nietutejszej sławy.

(Вітає серце ароматом лип
Залита жовтим сонцем Fuggerstraße.
Як солодко твоїх не чути стіп,
Неприятний, чужий, холодний часе!

Простуєш ти — і все гіркіше нам
Стільці порожні при столах недільних

I дума про утрачений сезам,
I уділ подорожей підневільних.

I славних міст не тішать нас дива,
I кожен край новий нам не сповабен,
I ядом істини являть слова:
Was frommt's, dergleichen viel gesehen haben?

I, може, що в понурий час розлук
Міць не лунала молитов налутніх,
Душа — під попелом канулих мук —
В осяяність не вірить троп майбутніх...

Але сьогодні я не чую стіп
Твоїх, неприятний, холодний часе!
I в серці віють аромати лип,
I щасно тоне в сонці Fuggerstraße.

Я чую давню молодість мою —
O так, вона умерла лиш для мене,
Всіх, нічия, моя — вона струю
В повітря ллє і благо незреченне.

Вона навколо: в поблиску очей,
Напоених довірою, безсумних,
I в світлозвучних голосах дітей,
I в шепотах каштанів яснодумних.

I, радісний ізгой, я чую путь
I теплі подихи її прияви
Там, в оболоках, що крильми плывуть
В нестерпну синь божественної слави.)

Елегійний настрій невідлучний від лірики Ореста. Але це є елегійність вроджена, яку доля бездомного витнанця насичує іноді більшою гіркістю чи навіть протестом, але в жадній разі її не детермінує. В парі з нею йде філософічна задумка над світом і сенсом існування; всеприсутність проминання тяжить над цією лірикою беззастанно, але її не придушує і не будить у ній бунту чи страху. Поет іде зав'язаним газом, чує шелест опадаючого листа, дивиться дозрілості, яка через хвилину підляже гниттю, і на корі зустрінутих дерев карбує свої мандрівні знаки.

Jeszcze święteczny zieleni się wieniec
i w świetle liście kasztanów i cisów,
lecz spojrz: powoli zaczyna czerwienieć
ukryty w ciszy owoc berberysu.

Co rok odchodzi lato i corocznie
czujemy z bólem tych odejść ukłucie.
tak rzadko serce w pełnym szczęściu spocznie,
tak mało dla nas radości i uciech.

Bogactwo duszy! Radosne marzenie,
którym na zawsze dobry los nas darzył
... Nagle na świecie światła i zieleni
stajemy smutni, pobladli i szarzy.

(Ще повинь світла падає на віти,
Ще літні свята не кінчає ліс,
Але поглянь: поволі червоніти
Уже почав тишинний байбарис.

Щорік відходить літо, і відходи
Його щороку боєм жалять нас:

Як мало ми взяли утїх і вроди,
Розкритих ним для серця повсякчас.

Душі багатство! Мрія, що розквітла
Для нас на всі земні, оманні дні!
... Нараз на святі зелені і світла
Поблякли стоїмо ми і смутні.)

Мудре погодження з долею стягає на пантеїстичні вірші Ореста зручній спокую і рівноваги: нема тут дисонансів, гострих контрастів, крику, що виривається з затиснутих уст, яскравих кольорів, зате масмо перед собою велику прозорість високого неба і чисте холодне повітря цілковитого заспокоєння. Цю рису підхопила літературна критика, яка в особі проф. Державина запропонувала для збірки Ореста назву «Прозорість».

Minęły dni słoneczne, kiedy przyszedł
czas, który w ustach i ufność pragnień budził.
W obwarowanej przeczuciami ciszy
trwa smutnooki twych osiągnięć udział.

Tyś nieodrodnym synem listopada,
ze skapstwa jego rozsądnie korzystaj...
Oto z chłodzących wierzchołków spada
spizowych plodów prawda wiekuista.

(Минули соняшні, високі дні,
Цєра довір і дзвінкоустих прагнень. —
В закуті прочуттями тишині
Триває уділ смутнооких збагнень.)

Твій вождь є жовтень, ти — послуш-
ний гридь,

Для тебе він нещедрістю користен...
Спадає з охололих верховіть
Плід міднозвучних і суворих іс. ин.)

З традиційним поняттям класицизму в'яжеться дисципліна думки і форми, осядність і ясність слова, цілеспрямована і далека від розкиданості метафора, безпомилкова координація всіх технічних засобів. Орест посідає всі ці риси в однаковій пропорції. Але, оскільки спір в українській літературній пресі між оборонцями «класицизму» з Державином на чолі і прихильниками «органічно-національного» стилю (тут поклін належить проф. Шерехові) часто доходить до займання крайніх позицій, які утруднюють або край паралізують вський об'єктивізм, — дійшло до того, що одні перебільшують у позитивній оцінці Ореста, а інші попросту відмовляють йому імені поета, трактуючи його як епігона, який «мавпус» інших, чи теж навіть (якщо вірити Тодосеві Осьмачці) як «плягіатора» і «зłodий». Але разом з тим ми входимо в ділянку одного з найбільших непорозумінь в українському літературному житті.

На маргінесі я мушу поділитися з читачами деяким сумнівом. Маю на думці не так читача польського, як українського, а це має настільки сенс і виправдання, що «Культура» доходить і до українців. Свого часу я опублікував у «Культурі» нарис про українську емігрантську літературу. Напевно було там чимало прогалин або помилок, може були й несправедливі оцінки, але писав я його з усією доброю волею. На моє нещастя, цей нарис був у цілості або у фрагментах пе-

редрукований деякими українськими журналами. Кажу — на нещастя, бо таким чином згаданий щойно «погромник» Ореста, п. Тодосє Осьмачка, довідався, що його поеми не знайшли в мене визнання. Після цього він запалав святим гнівом і на кількавіршову згадку про нього відповів на двадцять шпальтах канадських «Нових днів», нищачи мене особисто, мої вірші, а до того ще добачаючи в моїх статтях традиційну польську інтригу, бо, атакуючи його, Осьмачку, атакуються взагалі найвищі цінності української культури. Тодосєм я займався детальніше при іншій нагоді, бо він дав мені суто клінічний приклад деяких закритих патологічних комплексів і як жаба, розплатана на лабораторійному столі, може показатися корисним. Натомість літературна полеміка з ним була безпредметною, оскільки крайній випадки параної та шизофренії — покищо — в поезику не включаються; але пана добродія, який сам про себе пише, що він є війнятковим поетом у світовій скалі і тільки тому не визнаним, що його (ege, ere!!!) не перекладено на чужі мови, найкраще доручити Божому милосердю. Але при цій нагоді я теж попрошу про милосердя. Чи завдання письменника, який взявся час від часу писати польське читачтво про українську літературу, полягає у вихвалюванні всього жужмом? А якщо ні, то литися в тій чи іншій оцінці — не перший і не в останній. Але чи негативна думка про того чи іншого українського поета справді має бути, як у статті Осьмачки в «Нових днях», утотожнювана з новим замахом «лядського ворога» на незалежний Київ? Замахом тим підлішим, що він скерований і проти Осьмачки, що сидить у характері національної реліквії на вершці Золотих воріт! А я не сподівався, що, пишучи про нього, вчиняю святотатство і блюзнірство! (Далі буде)

III. Леконт де Ліль

З ЦИКЛУ «АНТИЧНІ МЕДАЛІ»

Він переміг, клянусь ім'ям богів,
Минуність людську! Певною рукою
Гладінь точену онікса покров
Він піною морською.

Ти бачиш: ніжна, чудо нагоди,
Як молода і радісна цариця,
Кіпріда вирине із води,
Що в сонці золотиться.

Пливе вона; її рожева груди
Вперед підгонить хвилі говорючі,
А хвилі торочки з срібля кладуть
На перса невмиручі.

Без пов'язки, струмисте і ясне,
Волосся щедро котиться — і біло,
Як ліля в фіялках, чарівне
І яскріє тіло.

Вона сміється — і дельфінів рій,
Веселих споглядати вицвіт вроди,
Щоб погляд чистий радувати їй,
Хвостом збивають води.

Переклав М. ОРЕСТ

ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ

Боротьба за людину

(ЗАКІНЧЕННЯ)

«Хоч-не-хоч, пустили мене по госпіталах. Скільки я там вилежав, аж лячно згадувати. Я собі сказав: «Не поспішай, Іване, вилікуйся, хай у тебе будуть цілком ясні перспективи й свіжа голова, тоді приймеш рішення, змерти ніколи не пізно. Коли не змерз зразу — почекай!» Я чекав. Я часто ловив себе на тому, що мені до всього байдуже. Лежу й думаю, чи є в світі нещастя, більше од мого. І помітив дивну річ: усі до мене знаходять діло, не лишать мене й на хвилину самого з моїми думками. Спочатку я сердився, потім демонстративно одвертався й не відповідав, потім просто став орудувати такими словами, що мені й зараз за них соромно. То прийде, бувало, головлікар, сяде коло мене на койку й почне бурмотіти, як гарно йде лікування, який у мене дужий організм, скільки ще мене чекає на цім світі красивого. «Але ж очей ви мені не повернете?» скажу, бувало, я, і він тільки зідне.

«Сестри й молоді лікарки — ті зробили з мене якесь чудо природи: щохвилини приходили мацати мій пульс і все набивалися читати художню літературу. А нащо вона мені здалася? Того, що я чув по радіо, було цілком досить. Став я помічати, що сусіди мої по палаті як навмисне говорять на такі теми, які здатні викликати в мені реакцію. Одного разу прочитали вголос опис повітряного бою трьох наших винишувачів з десять-

ма «мессерами». Як на зло, боєм командував мій приятель Миша Кожин, я не стримався, згаряча прочитав цілу лекцію, який Миша мастак і як це в нього виходило. А потім я кілька днів пролежав, одвернувшись до стіни, і злився на себе, що мене так ще притягає життя. Одне слово, — я був такий противний, такий вредний і просто скажений, що не розумію, як на мене не почепили намордника!

«Я твердо вирішив не приймати нічого ласки. Мені принесли їсти — я не дозволяв нікому допомогти, обливався гарячим супом і чаєм, упускав на підлогу котлету і їв її потім з піском. Я сам помацки ходив по палаті й коридору, не раз падав, не два наштовхувався на стіни й на двері, перекидався стільці, заважав усім. Так у кожному госпіталі. Але я не пам'ятаю жодного випадку, коли б я міг наштовхнутися на серйозну небезпеку: завжди між мною і нею й стрічав людську руку — санітарки, сестри, свого брата пораненого. Негласно я був під таким доглядом, що не міг вільно кроку ступити. Тепер я розумію, що то була боротьба за людську душу, то радянські люди змагалися за мене зі мною самим.

«Одного разу в десятому вже госпіталі я став коло відчиненого вікна. Я цілком одужав. Ще кілька днів, і я переступлю поріг лікувальної установи, щоб стати під сонцем і бачити ніч, опинитися серед темряви, яка не має краю. Розум

підказував, що мене пожаліють, примістять десь до притулку, я буду ходити до клубу сліпих, на свята виступатиму із спогадами про те, як я бачив світ і плавав у безмежному повітряному океані, почував себе птахом, пізнавав радість і гордість переможного бою в повітрі. Всі мої почуття повставали проти такої перспективи!

«Я стояв коло вікна і почув якийсь неспокій у природі. Шумів вітер нападами, цвірінчали тривожно пташки. «Насувається гроза», хтось сказав голосно. Я знав, що був уже вечір, бо всі попили вечірній чай. Я ліг на ліжко, вкрився з головою, поліз рукою до дірки в матраці. — так, мотузка була там, на своєму місці. Треба вам сказати, що я не надіявся, що мені хтось позичить зброю — тим більше, що по госпіталах пістолети в людей забирають. Я дістав собі колись шмат парашутного стропа й звив з собою, ховаючи од усіх.

«Я почекав, доки в палаті полягли й поснули, сусід мій легенько почав хрипіти „Пора!“ сказав я собі. Обережно спустив ноги з ліжка, встроїв їх у капці й тихенько рушив до вбиральні. Дорогою я, розуміючи, що в коридорі горить світло, покругив вимикач, щоб погасити. Мацаючи правою рукою стіну, я дійшов до вбиральні. Прислухався. Покругив і там вимикача, знаючи, що й там горить електрика. Прислухався — тиша навкруги, я — сам. Обережно намацав на вікні ручку, прив'язав до неї шматок стропа й заходився робити зашморг. Повірите, в мене не було особливих якихось переживань — я просто не хотів жити в такому вигляді.

«Надворі розкотився перший вал грому, потім ще й ще раз, я мимоволі при-

слухався до могутньої симфонії неба. Вдарив у шибки дощ. Тоді твердою рукою я наваж на шлю петлю і несподівано почув голос — тут же, поруч, — наче людина була не далі, як за крок, і весь час мене спостерігала: «Ну й дурак, ваще благородіє!» Це говорив мій сусід по палаті, літній інженер, який став на війні саперним лейтенантом, був поранений на форсуванні Дніпра. «Я не буду заважати, — продовжував сапер, — але дозволю собі сказати на дорожку, що ти дурень і боягуз!» Він спустив в унітаз воду і пішов геть, голосно лясаючи капцями по цементній підлозі.

«Ви самі розумієте, що в такій обстановці кожен би на мойому місці скис. Я теж скис. І, не одв'язуючи мотузка, пішов до палати. Я знову підійшов до вікна, вінчинув його. Йшов рівний, ясний, нехолодний дощ, і швидко він ущух. Мої ніздрі затопили пахощі саду. Ніжно дихали вишневі листки, розпукувалась до квітванню біла акація, мені навіть здалося, що я чую порух куштика холодної м'яти. Таким величним миром і спокоєм дихало на мене з відчиненого вікна, що я заплакав — вдруге після мого нещастя. По щокрах покотилися гарячі сльози, мені захотілося жити, передо мною лежав світ, умитий дощем, запашний, живий. Він гукав до мене, і кожна жилка в мені відповідала йому. Пахощі саду й дощу раптом нагадали лейтенанта Наташу — вона вийшла передо мною по аеродрому в сьиві ранкового сонця, і, дивна річ, я зрозумів, що то не вона, а Маша йде до мене крізь ніч і невідомість. Я відчув, що любов, яка довго жевріла в моєму серці, набрала снаги й розквітла, розпустилася веселим, високим полум'ям. «Я люб-

Дитяча виставка «Івасик Телесик»

Анатоль Шиян нещодавно подарував своїм читачам та глядачам новий талановито написаний твір-п'єсу «Івасик-Телесик». Сюжет п'єси побудовано за мотивами відомої народної казки.

Із незмінним успіхом другий рік підряд іде ця п'єса у київському театрі юного глядача, а тепер розпочалися її вистави і в такій же театрі у Одесі. У Києві її ставить режисер О. Заброта, яскраво оформив виставу заслужений діяч мистецтва Л. Писаренко, музику до спектаклю написав композитор І. Віленський. Повністю у виставі використано світляні та інші ефекти.

Рік тому в журналі «Україна» було порушено питання створення кольорового дитячого фільму на сюжет цієї п'єси. «Івасика-Телесика» не можна поставити на звичайній середній сцені, п'єса ж бо технічно дуже тяжка. Тому її можуть побачити тільки діти столиці, а тепер ще

й Одеси. У спискові планів Київської кіностудії художніх фільмів дотепер ще не було оголошено фільму «Івасик-Телесик», на якого чекають мільйони маленьких глядачів України. Л. Ром

Сцена з третьої дії «ІВАСИКА-ТЕЛЕСИКА»

Хроніка культурного життя в УРСР

Помер Юрій Шумський, один із визначних акторів Київського драматичного театру ім. І. Франка. Радіостудією України актор Ю. Шумський був відомий як один із читців-майстрів українського художнього слова. Поховано Шумського у Києві, де він провів у безперервній праці в театрі останні двадцять років.

«Кобзар» Т. Шевченка вийшов у перекладі на чуваську (перекладач Стеркан) та вірменському мови (перекладач Г. Сар'ян). Обсяг видання гарно оформлені. Якутське книжкове видавництво випустило книгу перекладів із українських авторів «Письменники України», в яку увійшло 116 творів

ФЕСТИВАЛЬ ЧАРЛІ ЧАПЛІНА

Минуло багато часу після тріумфальних відвідин Чарлі Чапліном Франції. Геніальний кіноактор і режисер розпочав працю над фільмом, що як кажуть, буде новим варіантом «Світла рампи». Задумано ще один фільм, тему для якого шукав Чаплін у Люврі... А між тим «Світло рампи» не сходять із паризьких екранів ось уже більше двох років. Зацікавлення і любов до творів Чапліна настільки великі, що студентський кіноклуб у Парижі розпочав спеціальний фестиваль, присвячений виключно його творчості. Щочетверга і щосуботи висвітлюється по кілька фільмів у хронологічному порядку їх появи. Першими йшли «Чаплін-пожежник», «Чаплін у ресторані» тощо, із серії перших його короткометражних але яких високомистецьких, до деталей викінчених творів. Іноді перед виставою фільму промовляє до глядачів чи викладач Сорбонні, чи один із режисерів французького кіно з метою глибше пояснити творчість Чапліна.

українських класиків і сучасників. У Грузії вийшла книга «Письменники Грузії про Україну» — окремі твори та уривки із творів грузинських класиків і сучасників, що стосуються України.

Київський театр музкомедії закінчує підготовку п'єси М. Старицького «За двома зайцями». Ця п'єса йтиме з нагоди 50-річчя з дня смерті драматурга. Кілька п'єс М. Старицького йтимуть в театрах Одеси, Львова та Вінниці.

Симфонічна оркестра Миколаївської обласної філармонії повернулася з успішною концертною подорожжю. В програмі оркестри, між іншим, була вперше виконувана «Українська сюїта» Б. Лятошинського.

Помер В. Д. Манзії — режисер Київського державного академічного театру опери та балету. В. Манзії працював у театрі опери та балету від 1928 року, поставивши «Наталку Полтавку», «Черевички», «Запорожжя за Дунаєм» та «Демона».

У Львові розпочалися вистави Азербайджанського державного російського театру. Театр не показує ні однієї оригінальної азербайджанської п'єси, а тільки твори російських авторів та перекладену на російську мову п'єсу українського автора Минка «Не називаючи прізвищ».

МАЛА ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА ч. 2
в-ва «Сучасна Україна»
Збірка новель

Леоніда Полтави
«У ВИШНЕВІЙ КРАЇНІ»
Ціна: в Німеччині — 0,50 нм.
в США і Канаді — 0,20 дол.
в інших країнах — рівновартість американської валюти.

лю тебе, Машо, — вголос вимовив я, — я люблю тебе на все моє життя!»

«На другий день я довго радився з саперним лейтенантом. Ми з ним критично розглянули всі руйнації, які завдав вогонь моєї фізіономії, і він вирішив, що треба ще зробити дві-три пересадки шкіри. Потім ми перебрали професії, на якій я мав право претендувати в моєму становищі. Лейтенант, як і всі знайомі мені сапери, був трохи скептиком і зовсім не сентиментальним. «Ти зможеш плести корзини з лози, — сказав він пошуро, — або клеїти коробки для аптеки... Професія цілком рентабельна...»

«Отак погроху — то жартами, то серйозно — підійшли ми до того, про що я мріяв перед війною і що боявся вимовити тепер. Назвав це слово саперний лейтенант: «Піди ти, чоловіче Божий, до університету, га? Хіба святі горшки ліплять? Будеш професором на старості літ, як у тебе пам'ять не одбило під час аварії. Я признався йому про мої мрії, він тут же зробив мені невеличкий екзамен нашвидку й подзвонив санітарці. «Покличте ординаторку, — наказав він санітарці, — дуже негайна справа». Його голос був такий значний, що санітарка й слова не сказала і помчала за лікарем. Ординаторка прийшла негайно, і ми гуртом намітали план дій. По тому, як вони з мною говорили, я зрозумів, що це в них не перша бесіда про мене. Я збагнув, що вони знають історію моєї хвороби, а точніше — історію моєї поведінки по всіх десяти госпіталах, від першого починаючи. Разом з мною, з госпітально до госпітально, приходила ця історія, і новий колектив розпочинав боротьбу за мене, оточуючи своїми людьми, не спускав з очей, записував нові

спостереження, висловлював нові припущення, відмічав симптоми душевного одужання.

«Звичайно, вони знали про мій строп, і я згорів від сорому, уявляючи себе з тією мотузкою. У них навіть були листи од моїх батьків, де ті просили не турбувати мене, коли я сам про них не спитаю, і писали лікарям про відмінні риси мого характеру ще з дитинства. Справу було поставлено, як то кажуть, цілком науково. І тоді ясно стало мені, що не так просто було вислизнути з життя, коли всім знаходилося до мене діло, а всі разом складали силу, якою пишаємося ми перед цілим світом!

«Ординаторка вирішила, що самих пластичних операцій мало, треба, щоб я разом з цим пройшов підготовчий курс до вступу в університет. Почалися мої муки. Новий мій друг — наступник саперного лейтенанта, бо це вже було в іншому госпіталі, — запевнив мене, що все виходить гаразд. До госпіталю ходили вчителі й насипали до моєї голови безліч премудрости. Попервах не вірили, що мозок мій сприйме все без очей. Я намагався не губити й слова з їхньої науки, а дещо пам'ятав ще з десятиріччя, — словом, у моїй палаті запанував ажіотаж, університетом запахло не лише мені, а й кільком іншим інвалідам. А один зрячий сержант (він був безрукий зовсім) щиро задрив мені, не знаючи, який радісний бальзам вливає цим до мого серця. Я рідко згадував Машу, але щоразу з більшою певністю відчував, що наближався до права на божевільну надію. І ніхто мені ні разу навіть не натякнув, що разом з лікарями й батьками мою долю клопоталася сама Маша, двічі приїздила до госпіталю, бачила ме-

СОВЕТСЬКИЙ ФЕЙЛЕТОН

Про аптекарську точність

Давно колись довелося нам чути «жорстокий романс» дореволюційних часів про те, як дівчина через нещасне кохання вирішила:

— Піду в аптеку — куплю йоду.

Та й отрую сама себе!

Але їй не вдалося здійснити цей жахливий намір. Гуманність фармацевта стала тому на перешкоді:

Прийшла в аптеку — прошу йоду,

Аптекар йоду не дають:

«Така хоршая на вроду

І от любові пропадеть!»

Багато води збігло від того часу. Нині тисячі людей звертаються до аптек з єдиною метою — лікуватися, а не трітись. Однак ще досить часто, навіть в аптеках Києва, «аптекар йоду не дають» з тієї простої причини, що його тут немає. Іноді доводиться чути в аптеці такі діалоги:

— Марганцево-кислий калій є?

— Немає!

— А валідол?

— Відсутній!

— То дайте камфори!

— Теж бракує.

— Може є папаверін?

— Немає.

— А сода?

— Була...

— То дайте хоч зубного порошку!

— На тому тижні весь вийшов...

Діалог і перелік медикаментів і предметів санітарії та гігієни, які час від часу зникають з аптек, можна було б продовжити.

Кого це турбує? Хто за це відповідає? В кого за це спитати?

В нашій чудовій країні, де «все в людині і все для людини», як писав Максим Горький, — виняткова увага має бути приділена хворій людині, яка змушена мати справу з аптеками, лікарями і т. д., і т. п. А тимчасом аптеки перетворилися у бюрократичні і байдужі до людей заклади.

Людину можуть годинами ганяти з аптеки в аптеку за мікстурою, настояною на бур'яні, сотні тонн якого ми маємо змогу заготовити не тільки для всієї нашої планети, а і для всіх супутників землі.

В десяти аптеках немає піраміду, а в одинадцяти його ціла піраміда. Вам пишуть в аптеці № 42, скажемо, що ліки будуть готові о 12-й годині, ви прийдете о тринадцятій, але все одно змусять чекати, бо ліки не готові. Вам професор прописав 20 порошків, але рядовий фармацевт скасує припис професора і дасть тільки десять, щоб через три дні ви знову почитали все спочатку, завдаючи клопоту і собі, і лікареві, і аптекарським працівникам...

Скільки тисяч годин марно витрача-

ється через таку, з дозволу сказати, організації справи в аптеках!

Хворій людині прописали порошки в облатках. Порошку того стілець, що й на кінчику ножа ледве помітний. Тимчасом аптека видасть його хворому у велетенських облатках, в кожну з яких можна насипати річний запас цих порошків і дати ковтнути словом — у нього бо горлянка широка.

Чому так робиться?

Сферу фармакології — з її латинню, грамами та міліграмами — резонно вважають справою делікатною. Користуючись цим, деякі несумлінні працівники почувують себе там в атмосфері безконтрольності і самозаспокоєності.

Ви часом не знайдете в аптеках Києва звичайної скромної ромашки, що цвіте у нас маю не під кожним парканом. Зате ви можете придбати химерне чудо техніки — голки для шприца «Рекорд». Виготовляють їх підприємства «Головмедінструментпрому» (ух!) — горьковський завод ім. Леніна і лєнінградський «Красногвардеец». Це товсте, гнучке, ламке і тупе знаряддя. У лікарів та медичних сестер і особливо у хворих ці дишлоподібні голки викликають почуття обурення, страху і жагучого сарказму за тих хто виготовляє такий брак.

Коли ми розповіли заступникові міністра охорони здоров'я тов. Братусеві про те, що в аптеці № 4 самовільно зменшили кількість камфори з 20 до 10 порошків, він спокійно резюмував:

— Це робиться для того, щоб хворий не міг отруїтися, якщо він прийме відразу всі порошки (!!).

Роки йдуть, люди ростуть, а в уяві деяких міністерських працівників досі стоїть дореволюційна «хороша на вроду» споживачка йоду! Чи не під впливом братусівської логіки з аптек зникли леда для гоління, бо ними можна не тільки голитися, а й порізатися? Чи не припинити нам, ідучи за цими міркуваннями, залізничний і трамвайний рух, щоб, бо-рохь Боже, не знайшлося послідовниць Анни Кареніної?

Як тільки зацікавишся ближче станом справ з медикаментами, зустрінешся з сьомо лянками. Тут і міністерство, і головне управління медичної промисловости, яке не виконує виробничих планів по номенклатурі, і неретельні заготовельники дикоростучих лікарських рослин, і ряд галузей промисловости, що з переборним постачають хемічну сировину та готові ліки, і непомірні аптекоуправління, і неповороткі завідувачі складами постачання...

Проте ясно лише одне: славнозвісна аптекарська точність іноді ще нагадує дідівську звичку працювати приблизно, на око, з таком...

Микола Карпов

(Передрук з «РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ» від 5 червня 1954.)

не кризь скляні двері й радилася з лікарями.

«Нарешті прийшов день, коли я розпроцався з госпіталами. Мене прийняв університет. Я приніс зі собою до гуртожитку торбу з білизною, книжки, друковані для сліпих, і рукопис твору, який я продиктував кільком добровільним донесувачам з двох госпіталів і одного санаторія. Це ви знаєте — «Записки винищувача», біографічно-довідкова книга, яка розповідає як я літав, і передає товаришам кілька спостережень і порад з мого досвіду, перевірених на власній шкурі

«В університеті, це ви теж знаєте, мене стріли добре. Миська комісія допомоги інвалідам вітчизняної війни приставила до мене інваліда зрячого, який мав бути на одному курсі зі мною. Потім, Олег, ми вип'єм за твоє здоров'я. Я став учитися. Все оберталось дуже просто, я навіть згадав, що можу сміятися. Ще в ескадрільї я був не абиякий оповідач народних казок, а тут раптом відчув, що мені хочеться їх оповідати. І знову-таки ніхто мені не сказав, що в гурті студентів була Маша, сама студентка. У мене казкового репертуару чимало, і добрих півночі з нашої кімнати в гуртожитку, пам'ятасте, линув такий регіт, що вікна дєренчали, і сам я сміявся теж.

«Прийшло свято перемоги. Перед цим днем ми ніч не спали й опинилися ранком над Дніпром. Там, почувуючи, що груди мої можуть луснути від почуттів і переживань, я не втерпів і висповідався перед моїм напарником з інвалідної команди. Олег, ти мене чуєш? Красиво тді вийшло, будьте ви неладні! Цілий гуртожиток кулався, як то кажуть, у

романтиці, а мені ніхто й не натякнув.

Хай вам грець, я не в претенсії! Олег тоді якось чудно покашляв, мені й на думку не спало, що він з мене сміється. Я сказав йому, що хочу в цей святковий день, в цей урочистий і так далі, і тому подібний день просити його, Олега, виконати мє секретне прохання й написати по такій і такій адресі (я запам'ятав ту станцію, де падав). А в тому листі запитати одну особу, чи не буде вона гнівнати, коли їй напише листа людина, завдячна їй життям. Пам'ятаю, Олег бовкнув: «Ти що, хочеш свататися?» Це мені здалося справжнім блонзнірством, бо я не мріяв про зустріч, а тільки — щоб вона дозволила любити її здала.

«Уявіть собі мєс здивування й просто жах, коли Олег сказав:

«Ось тут є студентка, яка тобі напише, в неї почерк крашій!» І Олег підвів до мене когось і з'єднав наші руки. Щось безконечно знайоме увійшло до мого серця, коли маленька рука потиснула мою. «Маша!» сказав я тремтячим голоом і потім закричав щосили: «Маша!» Той день був повний чудес і радісних сліз, тому й мє щастя сховалося в загальному хорі, і серце витримало...

Як бачите, ми одружилися. Чусш, Грицьку, не так просто ходити по світі щастя! Можеш не вірити, — я ще сам не зовсім вірю. Але ось воно, мої друзі. За ваше здоров'я!»

Далі наш весільний бенкет продовжувався без промов і спогадів, більше — з піснями й танцями, а Грицько, одтанцювавши з горя, півгодини плакав у мене на жилетці, обцілюючи мої ордени й медалі.

НАША ДУМКА

Надто довго чекають

(в. 6-т) Паризький «Українець-Час» від 30 травня, реферуючи за французьким щоденником «Фрайс Суар» і за київською радіовисильною більшовицької провокативні ствердження що до особи **Василія Охримовича**, дає від себе такий «політичний» коментар:

«Здержуємося від коментування цих повідомлень, чекаючи на заяву ЗП УГВР — безпосередньо зацікавленого і відповідального в цій болітній і жалюгідній афері чинника».

Це є все, на що спромігся редактор «українського незалежного тижневика», як себе називає «Українець-Час». По такому «коментарі» можна було сподіватися, що редакція виконає дане в цій справі своїм читачам зобов'язання і в одному з чергових чисел газети надрукує «Повідомлення ЗП УГВР» від травня 1954 р. Одночасно можна було також припустити, що редакція «У-Ч» дасть до цього повідомлення свій журналістично чесний коментар.

Але сподіватися і припустити в українському політичному житті на чужині — одне, а політична практика і «тежурналістика» — друге. Написавши про «жалюгідну аферу» (!), в паризьких редакторів не стало вже відваги повернутися до своєї обіцянки: виправити свою антивизвольну «номенклатуру» та лайку. Легко ж писати над Сеном, далеко від рідних земель, про «жалюгідність» і для подій, зв'язаних з підпільною боротьбою на батьківщині, мати безвідповідальне окреслення... «афери»! Але вже важче признатися до самої помилки (для поведінки редактора

«У-Ч» в громадянстві існує гостріше окреслення) і просити перед читачами вибачення.

Терпеливі читачі «Українця-Часу» чекають на з'ясування свого редактора аж по нинішній день. І чекатимуть далі, бо редактор, як відомо, в стосунку до своїх партійних хлібодавців тримається засади «Хочу жити». І їй кажуть йсму: пиши, інакше викинемо тебе на паризький брук.

С люди, які переконані в тому, що вони, мовляв, «грають велику роль на сцені життя»; насправді вони тільки пересувають лаштунки для безоглядних амбітників... Бо «хочуть жити».

Остається відкритим це таке питання: «Український незалежний тижневик» «Українець-Час» є органом християнського «Об'єднання українських робітників у Франції» — ОУРФ. Чи голова управи цього об'єднання в цілому погоджується з журналістичною поведінкою редактора своєї газети? Чи ця газета має бути також «незалежна» від християнської етики і моралі?

Ставимо це питання публічно і почувасмося в праві чекати на нього публічної відповіді. З журналістичними джунглями треба вже раз покінчити.

ДО ВСІХ НАШИХ КОЛЬПОРТЕРІВ!

Просимо перевести з нами повний розрахунок за перше півріччя цього року — з отриманням до кольпортеру ч. 14 газети!

Справді непристойні методи

(впс) Наймолодша газета-початківець в українському видавничо-публіцистичному житті — «Шлях Перемоги» в ч. 15 від 6 червня берегеться дуже самопевно окреслювати функцію відповідального редактора газети. До речі, не своєї, але іншої, мовляв, «відповідальний редактор, ані взагалі редактор... не має обов'язку збирати матеріали і статті»...

Ми знаємо, що в редакції цієї наймолодшої газети працюють журналісти та публіцисти з відомим і виробленим уже іменем, але ми знаємо також, що на сторінках цієї газети **вправляються** журналісти-дебютанти, які досі українській громадськості були радше відомі як рутинізовані політики-професіонали. Не припускаємо, що то вони були авторами редакційної замітки п. н. «Ще один відповідальний редактор», хоч не можна виключати, що вони були її інспіраторами.

Але не про формальний і фаховий бік цієї замітки нам йдеться; ми хочемо звернути увагу на її політичний і моральний бік.

Мова йде про «Кореспонденцію АБН» та її відповідального редактора М. В. Бориса, який залишив пост у цій кореспонденції, склавши відповідну заяву в пресі (див. «Український Самостійник» ч. 23/227 від 23 травня). Замість висловитися з приводу змісту цієї заяви, інспіратори замітки «Шляху Перемоги» ужили тактики повернути справу в інший, до того зовсім недоречний, бік. Голосом непомилкового ментора вони дають невідгласне окреслення функції відповідального редактора, ображаючи при цьому довголітнього співробітника, або точніше і справедливніше — рушійну силу, інформативного видання АБН англійською, німецькою і французькою мовами «Кореспонденцію АБН».

Кожний поінформований спостережник діяльності центрального бюро АБН у Мюнхені та редакційної роботи «Кореспонденції АБН» знає, що саме на плечах М. В. Бориса лежала левина частина праці цієї міжнаціональної установи та її пресових видань. Це знали не тільки українські, але й чужинецькі партнери АБН, часто висловлюючись, що «Борис тягне всю редакційну роботу». Але коли М. Борис склав публічну заяву, що з принципових мотивів не може далі працювати в системі, яка намагається «звести АБН до вузького, емігрантського, моноідеологічного угруповання», тоді інспіратори пресової нотації в «Шляху Перемоги» звели його редакторську функцію до... «нагляду під час друкування журналу в друкарні». Інспіратори були переконані, що вони таким ставленням справи осміщать людину, що безперервно з вересня 1949 р. до 15 травня 1954 р. дбала про безперебійну появу «Кореспонденції АБН». Вийшло якраз навпаки: українська громадськість знає, якими смішними (і невдячними) показалися ті, які для власних політичних амбіцій використовують ідейність та солідність українських працівників журналістичного пера, щоб опісля назвати їх «лише технічною силою» в редакції.

Але чи можна сподіватись іншого від людей, для яких вартість людини має тільки таке значення, щоб цією вартістю заповнити високолетні гасла, що їх у практиці життя ніколи не виконують? Ці люди говорять про «волю людини», а думають тільки про волю однієї людини, тобто особисто про себе.

У МАЛІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ВІБЛІОТЕЦІ в-ва «Сучасна Україна»

- появилися:
- ч. 1 доц. д-ра Лева Ребета **«ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІ»** Ціна: 0,50 н.м. — 0,15 дол. — 1 шил.
 - ч. 2 д-ра Богдана Галайчука **«НАЦІЯ ПОНЕВОЛЕНА, АЛЕ ДЕРЖАВНА»** (Українська визвольна справа з міжнародно-правового пункту бачення) Ціна: 1,50 н. м. — 0,50 дол. — 3 шил.
 - ч. 3 Всеволода Голуба **«УКРАЇНА В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ»** (Огляд історії прийняття та діяльності з углядженням міжнародно-правової позиції та деякими політичними висновками) Ціна: 1,20 н. м. — 0,40 дол. — 2/6 шил.

Маємо на складі наступні книжки

	ціни в			
	Німеччині	США і Канаді	Англії	
Арка, журнал літератури, мистецтва і критики				
рік 1947, числа 1, 4, 5, 6.				
рік 1948, числа 2, 3, 4, 5, кожне число по Бабій Ол.	— 50	— 15	1.0	
Світ і людина, поеми Билей Петю:	— 50	— 15	1.0	
Пав, збірка оповідань Барка Василь:	1.50	— 40	3.0	
Білий світ, поеми Галайчук Б., — д-р	1.—	— 30	2.0	
Нація поневолена, але державна	1.50	— 50	3.0	
Гуменна Докін:				
Діти чумацького пляху, роман т. I — III	12.—	2.25	24.0	
т. IV	7.00	2.50	14.6	
Діма: Дітя, одгадайте	— 50	— 15	1.0	
Росіяні зорі, поезії Домонтович В.:	— 50	— 20	1.0	
Доктор Серафікус, повість	1.50	— 40	3.0	
Ідея і чин, видання Проводу ОУН, р. 1946 10 (передрук підпільного видання)	2.—	— 50	4.0	
Клен Юрій: Спогади про теоклясиків	— 50	— 15	1.0	
Коваль Федір: Зелень Ромби, поезії	1.50	— 60	3.0	
Мосендз Леонід: Волянський рік, поема	— 50	— 15	1.0	
Організація і праця штабів, проект	1.50	— 40	3.0	
Позивії українського визвольного руху (передрук підпільних статей)	1.50	— 40	3.0	

Полтава Л.: У вишневій країні, новели — 50 — 20 1.0

Портрети ген. Р. Шухевича, малі — 25 — 10 0.6 великі — 1.— — 30 2.0

Приходько М.: Під соном Поділля, спогади — 2.— — 50 4.0

Ребет Лев. д-р: Формування української нації — 50 — 15 1.0

Самостійність, орган УГВР (передрук підпільного видання) 1.50 — 40 3.0

Топографія 1.50 — 40 3.0

Хрін Степан: Кризь сміх заліза (спогади) 4 — 1.50 8.0

Зимом в бункрі (спогади хроніка) 4. — 1.50 8.0

Спомины чотого Остронерха Всеволод Голуб: Україна в Об'єднаних Націях 1.20 0.40 2.6

Чапленко В.: Чорноморці, т. I 1.— — 30 2.0

Шерех Юрій: Прощання з... — 50 — 20 1.0

Шерех Ю., Кислиця д.: Граматика української мови, — синтакса 1.— — 30 2.0

Янів Волод.: Німецькі концентраційні табори — 50 — 15 1.0

Перераховуємо 1 нім. марку: в Австралії — 2,3 шил., в Аргентині — 3 пез., в Бельгії — 12 фр., в Бразилії 5 кр., у Венесуелі — 80 бол., у Франції — Тунісі — 85 фр., у Швейцарії — 1 фр., у Швеції — 1.25 кр.

Кольпортерам даємо 20% знижки.

Замовляти у видавництві «Сучасна Україна», München, Karlsplatz 8, III., Götterpl., або у представників за кордоном.

ЧИ У ВАШІЙ ХАТІ Є ВЖЕ КНИЖКИ ВИДАВНИЦТВА «ДНІПРОВА ХВИЛЯ»?

Видавництво «ДНІПРОВА ХВИЛЯ» видає найкращі та найцікавіші книжки по найнижчих цінах, щоб зробити їх доступними найширшому українському загалові.

- Досі вийшли такі книжки:
- С. Любомирський: ТАСМНИЙ ФРОНТ
 - М. Хортиця: ВЕЛИКА ГРА
 - І. Шкварко: ПРОКЛИНАЮ
 - С. Любомирський: МІЖ СЛАВОЮ І СМЕРТЮ, три томи
 - М. Серпінко: У КІГТЯХ ТИРАНІВ
- Тепер знаходиться в друку збірка оповідань і новель Олени Звичайної п. н. «ОГЛЯНУВШИСЬ НАЗАД...»

В кожному українському домі повинна бути книжка «ДНІПРОВОЇ ХВИЛІ». Для кожної української дитини, для української молоді, для українського емігранта в широким світі книжки «ДНІПРОВОЇ ХВИЛІ» — це поміст до РІДНОГО КРАЮ!

Замовлення просимо слати на адресу: «ДНІПРОВА ХВИЛЯ» München 2, Dachauerstr. 9/II, Deutschland

Умови передплати

на двотижневик «Сучасна Україна»:

	одна	ПЕРЕДПЛАТА	
	число	півріччя	річна
Австралія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Австрія	1,50 шил.	16 шил.	32 ш.
Аргентина	1 пез.	12 пез.	24 п.
Бельгія	6 фр.	65 фр.	130 фр.
Бразилія	3 кр.	31 кр.	62 к.
Великобританія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Венесуела	— 40 бол.	4,50 бол.	9 б.
Голляндія	— 50 г.	5,40 г.	10,80 г.
США і Канада	поштою		
летунською	— 20 дол.	1,95 дол.	3,90 д.
звичайною		1,30 ..	2,60 ..
Німеччяна	— 50 нм.	5,40 нм.	10,80 нм
Франція і Туніс	35 фр.	360 фр.	720 фр.
Швейцарія	— 60 фр.	6,50 фр.	13 фр.
Швеція	1 кор.	10 кор.	20 к.

До Канади і США газету всилаємо летунською поштою

СУЧАСНА УКРАЇНА

Видає: Закордонне Представництво УГВР Редагує: Колекція ДВОТИЖНЕВИК *

Редакція не вміщує статей, не підписаних ім'ям та прізвищем автора. В справі неприйнятих статей не листується.

Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

- Австралія:** Folkhan Library & Book Supply 1 Barwon Street Glenroy W. 8, Vic.
- Аргентина:** Denyuk Mykola c. Curupaligle 790 Buenos Aires
- Бельгія:** Schrayter F. 4 rue des Bouleaux Cheratte, Liege чекове conto для пересилки грошей: Camp. 2376.24
- Бразилія:** Bajluk Dmytro Caixa Postal 6 Sao Caetano do Sul Sao Paulo
- Великобританія:** Prokop Konstantyn 25 Hillcrest Rd. London W. 8
- Венесуела:** Dejnaka Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
- Канада:** O. I. Eliashevsky 118 Medland St. Toronto 9, Ont.
- США:** Klym Jaroslav 114 East 11-th Street New York 3, N.Y.
- Франція і Туніс:** Soroczak Miroslaw Oury-Sud 69 Florange (Moselle)
- Швейцарія:** Dr. Prokop Roman Wabernstr. 40 Bern
- Швеція:** Harbar Kurylo Box 62 Huddinge